

ЦОНЧО РОДЕВ

ТРОНЪТ НА ИСАВРИТЕ

chitanka.info

„Императорът, като нарушил мира с българите, отново въоръжил голяма флота и като натоварил 12 000 конници, изпратил с нея всички началници на флотата. Самият той, уплашен, останал с конниците. Когато дошли до Месемврия, задухал силен северен вятър, който за малко щял всичко да унищожи, и мнозина загинали. И така той се завърнал, без нищо да направи.“

Теофан^[1]

Читателите от средното и старото поколение навярно си спомнят времето, когато преди кинопрожекциите на екрана редовно се появяваше надпис: „Всяка прилика с действителни лица и събития е случайна“. Тази практика, както е известно, не се разпростира и върху литературата. И въпреки това в интерес на истината и по изричното настояване на издателството, което, изглежда, се бои от дипломатически скандал (още повече, че много от събитията, за които ще се говори по-долу, не са тайна за нашата общественост), принуден съм недвусмислено да заявя:

Нарекох членовете на чуждата експедиция в разказа англичани и им дадох английски имена, макар че те съвсем не са били от Великобритания. Същото се отнася за кораба и научния институт. Това сторих, за да прикрия истинската им националност. „Предпочитанието“, което в случая оказах на англичаните, е съвсем случайно.

Авторът

[1] **Теофан**, наречен Изповедник (VIII–IX в.) — крупен византийски летописец. Неговата „Хронография“, написана като продължение на хрониката на Георги Синдел, обхваща времето от 284 до 813 г. ↑

CYSTOSIRA BARBATA

На вратата се почука и в кабинета на началника на Окръжното управление на МВР във Варна влезе един елегантно облечен млад мъж. Висок и широкоплещест, с фигура на добър баскетболист и буйна руса коса, на пръв поглед той навяваше представа за сила и необуздана енергия. Но това впечатление скоро се разваляше, защото лицето му имаше израз на постоянна меланхолия, а движенията му изглеждаха мудни, някак си прекалено уравновесени и премислени, уморени.

Макар че беше в цивилни дрехи, този мъж се изправи по войнишки до вратата, прибра токовете и изрече високо:

— Другарю полковник, капитан Златков се явява по ваша заповед.

— Влезте и седнете, Златков — покани го полковникът. — Имам да поговоря с вас. Какво, готовите ли се за отпуската?

Изненадан от подобен въпрос, Борислав Златков издигна сините си очи и замислено ги спря върху своя началник.

— О, рано е още за отпуската. Запланувал съм я за средата на юли, а дотогава има повече от месец.

— Така, така — разсеяно избъбра полковникът. Той явно мислеше за съвсем друго нещо. — И как смятате да я използвате?

— С жена ми се готовим да отидем към Рила или Родопите. — Златков се усмихна стеснително. — Това, знаете, ще бъде нещо като „меден месец“ за нас...

— „Меден месец“ ли? Та нали сте женени от две години? Аха, разбирам. Две години, а вие не сте ползували отпуска!

— Работа, какво да се прави — без да е необходимо, се заоправдава капитанът. — Тъкмо се накани човек и...

— Да-а-а, тази история ми е позната. Аз самият... Но хайде да не се оплакваме един на друг като пенсионери. При това съм ви повикал да... — Полковникът не довърши, а неочеквано запита: — Вие говорите английски, нали?

— Сносно. — Златков не можеше да проумее какво общо можеше да има английският език с отпуската му.

— А също сте, и леководолаз?

— Да. Изучих леководолазното дело миналата година във връзка със случая Васил Краневски. Наркотиците, ако си спомняте.

— Помня, разбира се. Може ли да се забрави такъв случай. — Полковникът нервно запремята един молив между пръстите си. — Та, Златков, вашето двойно качество на говорещ английски леководолаз ви прави най-подходящ за...

— За?

— ... за да прекарате отпуската си на море. — Полковникът се засмя виновно и потърси спасение в една неумела шега: — Наистина Кодексът на труда не позволява да се отнемат отпуските на трудещите се, но ако вие по собствено желание решите да прекарате своята на море...

— Разбрах, другарю полковник — прекъсна го Златков. Той нямаше вид на изненадан, но и не успяваше да скрие разочарованietо си. — Обяснете ми задачата.

Полковникът въздъхна облекчено. Най-трудната част от разговора беше преминала.

— Не го казвам, за да ви спечеля за каузата, но възможно е действително всичко да се окаже ваканция на море. Вие трябва само да вземете участие в една английска експедиция, която ще дойде да прави изследвания върху *cystosira barbata*.

— Върху какво? — изтръпна Борислав Златков. Той изпитваше ужас от латинския език.

— *Cystosira barbata* — невинно повтори полковникът. После се престори на изненадан: — Нима не знаете какво е *cystosira barbata*?

— Да ме убие бог, ако съм чувал подобно нещо.

— На български това се назива „брадато водорасло“ — обясни началникът, като се ухили хитро. След това изведенъж стана сериозен:

— Но да оставим шегите, Златков. Слушайте, ще ви разкажа всичко подробно. Преди няколко месеца английският Институт за океанография и хидробиология в Брайтън се обърна към нашата Академия на науките с молба да им се разреши да изпратят през това лято една хидробиологическа експедиция в Несебър, която да изследва „брадатото водорасло“ и възможността да се извлече... — той се

справи с един лист на бюрото си, — да се извлича алгинова киселина от него. Във всичко това няма нищо обезпокоително, нали? Дори напротив — нашето стопанство ще има безспорна полза от научните резултати на експедицията. Също и идването на чуждата група не е нещо необичайно — по линията на научния обмен у нас ежегодно работят стотици чужди учени, както и наши научни работници работят в чужбина. И Академията на науките даде съгласието си, като от своя страна предложи в състава на експедицията да бъдат включени и двама българи за обмяна на опит — нещо, което англичаните приеха и дори изразиха удоволствие.

— Признавам, че дотук не виждам нищо необикновено.

— Почакайте. Аз също не бих видял нищо необикновено, ако... Да, освен ако нямаше няколко „ако“. Следите ли мисълта ми? Ето ви няколко „ако“. Според справката, която ми даде Вера Маринова, научен сътрудник от Аквариума, водораслото цистозира барбата, както и всички кафяви водорасли, към които то спада, било относително по-малко разпространен вид в Черно море. Само в околностите на Брайтън положително имало повече цистозира барбата, отколкото в цялото наше море. Англичаните обаче предвидливо пишат, че се интересуват именно от черноморската разновидност на водораслото, която поради специфичния химически състав на водата се отличавала от океанския вид. Да приемем, че това е вярно. Но тогава защо не отидат в някой черноморски град на Турция, която е тяхна приятелка и съюзница? Нима не биха могли да изпълнят задачата си, да речем, в Самсун, Зонгулдаг или Синоп? — Преди да продължи, полковникът стана и се разходи из кабинета си. — Или да вземем друго. Нашите хидробиолози са ги предупредили, че сравнително по-голямо натрупване на това водорасло има в малките заливчета Ватерохи, Флуру и Света Параскева, които се намират между Ропотамо и Маслен нос. Но те упорито са настояли за Несебър. Защо?

Макар че въпросът всъщност не изисква отговор, Златков се обади:

— Познавам тези заливчета. По тях няма условия за живееене.

— Експедицията не се нуждае от такива условия — отвърна веднага полковникът. — Тя идва със своя четиристотинтонен кораб-лаборатория „Блу скай“^[1], който е пригоден за продължителни престои далеч от всякакви населени места.

— Може би искат, както се казва, да съчетаят полезното с приятното, като поживеят на нашата „Червена ривиера“, за която на Запад напоследък все повече и повече се говори. Не забравяйте, че англичаните са родени пътешественици.

— Английската страст към пътешествия и опознаване на нови места е последното „ако“ в моя арсенал. Институтът в Брайтън е пратил списък на участниците в експедицията. От него се вижда, че тя ще бъде оглавявана от някой си Артър Лемингтън. Същевременно нашите сведения сочат, че същият този Артър Лемингтън надали страда от пътешественически интерес към Несебър, защото миналото лято е прекарал почти цял месец на Сълнчев бряг.

— Ох! — възклика Борислав Златков.

— В хотела Лемингтън се е записал като „земевладелец“ — продължи полковникът. — Колкото и да мисля, аз не виждам основание един земевладелец да бъде шеф на експедиция, която ще изучава черноморския подвид на цистозира барбата.

— Знае ли се нещо повече за поведението на този Лемингтън миналото лято?

— Нищо особено. Но каквото и да е правил, за този месец Лемингтън, способният да оглави една хидробиологическа експедиция човек, не е могъл да не забележи, че околностите на Несебър са твърде бедни на цистозира барбата.

Полковникът почака за нови въпроси, но капитан Златков замълча.

— Виждате, че вашата мисия може наистина да се окаже ваканция на море. Но многото „ако“ ни принуждават да бъдем предпазливи.

Борислав Златков се изправи.

— Какви са наредданията ви, другарю полковник?

— От утре постъпвате в Аквариума и започвате да изучавате морската флора. След месец вие и Вера Маринова ще бъдете българските участници в експедицията, а би изглеждало смешно видният хидробиолог Борислав Златков да не може да различи *cystosira barbata* от марулята... — И когато капитанът беше вече до вратата, добави: — А, да не забравя, Златков. Предайте на жена си моите извинения и ѝ поръчайте да започне да плете пуловери. Доколкото зная, в Рила през септември е студено...

[1] „Blue sky“ — синьо небе (англ.). [↑](#)

ПОДИР СПОМЕНИТЕ

Управителят на хотел „Сириус“ се облегна назад и безпомощно разпери ръце:

— Какво очаквате да ви кажа за този Артър Лемингтън? Всяко лято през Слънчев бряг минават стотици хиляди летовници, а няколко от тези хиляди се падат на „Сириус“...

— И все пак си спомнихте за него — настоя Борислав Златков.

— Само това, което ви казах: висок, кокалест, затворен в себе си като всеки англичанин, сутрин погльща неимоверно количество храна, следобед пие чай, а вечер почти не хапва. Чудак! И може би затова съм го запомnil. Но какво е правил през деня и през нощта, с кого се е срещал и с кого е говорил — е, вие наистина очаквате премного от мене.

— Не знаете ли от кого бих могъл да получа повече сведения?

— Нямам никаква представа. Но може би заслужава да поговорите с камериерката Марта. Миналата година тя обслужваше етажа, на който живееше Лемингтън — може да си спомня нещо. — Той позвъни и нареди на влезлия прислужник да повика камериерката. След малко се появи и Марта — млада, спретната жена със стандартната любезност на дългогодишна камериерка. — Марта — поде управителят, — този другар е от милицията. Интересува се за един наш летовник от миналата година. Лемингтън, Артър Лемингтън. Спомняш ли си за него?

— Спомням си, разбира се — отговори тя веднага.

По меланхоличното лице на Златков се плъзна тънка усмивка.

— Защо казвате „разбира се“? — запита той. — Толкова ли беше забележителен този Лемингтън?

— Той беше първият англичанин, когото съм обслужвала — обясни Марта. — И навярно никога няма да го забравя.

— Опишете ми го, ако обичате.

— Много висок, може би да има два метра, и много слаб. Дълго лице с издадени напред зъби, но не грозен. Ден и нощ с димяща лула в

устата — понякога си мислех дали и не спи с нея. С пепелява коса, сресана на път. Изискваше сутрин закуската да му се сервира в стаята и изяддаше колкото аз за цял ден — един тиган шунка с яйца, салата, масло, кафе, кейк, конфитюр и какво ли не. Още първия ден ми показа как иска да му се оправя леглото и само малко ако сбърквах, правеше скандал. Но затова пък когато беше доволен... — Тя не довърши, изчерви се и мълкна.

— Какво, щедър ли беше? — ухили се Златков.

Марта хвърли бърз поглед към управителя, после наведе очи.

— На нас ни е забранено да вземаме бакшиши — каза тя глухо и капитанът не настоя повече. Въщност това съвсем не го интересуваше.

— Спомняте ли си друго за него? Например с кого дружеше? Как прекарваше времето си? Кога отиваше и кога се връщаше от плажа?

— Не дружеше с никого. Дори по-късно, когато дойдоха няколко английски семейства, той даже не благоволи да се запознае с тях. Иначе нищо не зная за него.

— Съвсем нищо ли?

— Ах, да — припомниси тя, — той изобщо не ходеше на плажа, а всяка сутрин се качваше на колата си и отиваше в Несебър.

— В Несебър? — изненадано повтори Златков.

— В Несебър или там някъде. Лемингтън беше харпунджия. Нали знаете какво е това? Харпунджия, дето лови риби с пушка под водата. Колкото пъти сме имали харпунджии в хотела, все са били такива — не отиват на плажа, а ходят по скалите около града. Но този си го биваше — сам не хапваше риба, а всеки ден се връщаше с по една връзка кефали. Раздаваше ги на прислугата, на келнерите, на готвачите...

Борислав Златков се замисли. Това съобщение очевидно му направи силно впечатление.

— Кажете ми нещо повече за тази негова страсть — помоли той.

— Че какво да ви кажа? Зная само, че всяка вечер носеше по петшест риби. Стаята му беше пълна с харпуни, стрели, никакви черни гумени костюми, водолазни апарати...

— А! — възклика капитанът. — И водолазни апарати?

— Разни бутилки с презрамки за носене на гърба, каквито съм виждала на леководолазите.

— Използуваше ли ги?

— Сигурно ще ги е използвал. Защо ще ги носи чак от Англия, ако няма да ги използува?

— Да, използуваше апаратите си — намеси се и управителят. — Помня, че един-два пъти се случи лично аз да му помогна да натовари сутринта апаратът си на колата.

— И къде отиваше?

— Един господ знае. Вероятно, както казва Марта, по скалите около стария град. Неведнъж съм чувал, че морето пред Сълънчев бряг било „еднообразно и скучно“ за подводните плувци.

Златков зададе още няколко въпроса, но двамата му събеседници не можаха да му дадат никакви други сведения. Все пак не беше недоволен — всъщност и това, което научи от тях, надмина очакванията му. Той се сбогува, натовари се на своя сиво-син „Вартбург“ и изчезна по пътя към Несебър.

След половин час капитанът вече беше на „Хонолулу“ — онзи малък плаж на най-издадената в морето част на Несебър, където по традиция си дават среща всички подводни ловци. Изкъпа се, поплува, после се изтегна на пясъка и поведе разговор с „харпунджиите“, като незабележимо ги разпитваше за спомените им от миналото лято. Но случи се така, че нито един от тях не беше летувал миналата година по едно и също време с Лемингтън. И едва към два часа следобед попадна на един мургав театрален режисьор от София, който си спомняше за англичанина.

— Как да не го помня! Бяхме му измислили дори прякор — „Фор-фиш“^[1].

— „Фор-фиш“?

— Отличен ловец — обясни режисьорът. — Не излизаше от водата, преди да е нанизал поне четири кефала...

— Тук ли се подвизаваше?

— Отначало тук, на „Хонолулу“. Но после му доскуча, прехвърли се на юг и не се върна повече. Е, за него беше лесно. — В гласа на режисьора трепна нотка на завист. — Лемингтън имаше една „Джагуар“, дълга цял километър, за която двеста километра в час са играчка.

— Какво разбирате под „прехвърли се на юг“?

— Отиваше оттатък плажа, чак към село Равда. Там риба колкото щеш, и то ненаплашена. Плувай и стреляй — просто рай за ловците! Веднъж отидох и аз нататък и се върнах с единадесет парчета, все над две кила. Едва ги довлякох до тука.

Златков си придале израз на безразличие, който лесно прилягаше на меланхоличната му физиономия. Капитанът не искаше да издаде колко беше заинтересуван.

— Заедно с Лемингтън ли отидохте там? — попита той невинно.

— Ами, отидохме с приятели пеша, а го заварихме там с неговата „Джагуар“. Проклета студена нация! Дори не се сети да ни предложи да ни докара обратно поне до разклона на шосето. Каза едно „бай-бай“, скочи в колата и отпраши към Сълнчев бряг. Кажете, това със славянин може ли да се случи?

Но Златков нямаше намерение да сравнява характерите на англосаксонците и славяните.

— Към Равда сигурно е интересно и за леководолазна работа — подхвърли той, сякаш за да се намира на приказки.

— Този хитрец си носеше и дихателен апарат — каза режисьорът. — Един чудесен английски „Зийбе-Горман“. Направих си устата да сляза и аз с него, но мистър „Фор-фиш“ се престори на разсеян...

— И какво правеше той под водата?

— Знам ли го? Обикаляше, разглеждаше, снимаше...

— Снимаше? Значи имаше и подводна камера?

— Лемингтън имаше всичко — потвърди режисьорът ревниво.

— И подводна камера, разбира се. Една френска „Калипсо-фот“, последна дума на техниката.

— И какво снимаше при Равда?

— Нямам представа. Но сигурно не е бил затруднен в избора си — там дъното е толкова разнообразно!

— Може би водорасли?

— Водорасли? — учудено повтори режисьорът. — Има ли нормален човек, който да се интересува от водораслите?

— Значи, не се интересуваше от водораслите? — настоя Златков.

— Не, не съм забелязал такова нещо.

Капитан Златков го разпита още за мястото при Равда, където миналата година се бяха срещнали с англичанина, после незабелязано

промени темата. А по-късно, когато режисьорът се отправи на нова ловна екскурзия във водата, прибра багажа си, качи се във „Вартбурга“ и потегли на юг, по пътя към Поморие. Докато шофираше, той си тананикаше разсечно и невъобразимо фалшиво. Колегите му във Варна твърдяха, че той пропява само тогава, когато напрегнато мисли за нещо.

Щом достигна до заливчето, за което му бе говорил режисьорът, Златков спря и излезе от колата. Под него, близко и примамно, се стелеше морето и хиляди разноцветни светлинки трептяха и подскачаха по начупената му тюроазена плащеница.

Животът отдавна бе научил капитана да не разчита на случайностите, но той все пак реши да направи една разходка по същото дъно, което преди година бе имало такава притегателна сила върху англичанина. От багажника на колата извади дихателния апарат и другите си съоръжения и се спусна по пътеката към морето. Малкият плаж на заливчето бе осенен с килим от мидени черупки, които светеха със седефен блясък.

Капитанът се екипира сръчно и с широки крачки приближи към морето. Пясъкът и черупките хрущяха под стъпките му. Той нагази във водата, повървя, докато тя достигна до кръста му, после захапа мундщука на апарата и се плъзна под повърхността — нищожно движение, но то само в миг го пренесе в един нов свят, пълен с очарование и тайнствена привлекателност.

Пред него се разстилаше дълга и тясна клисура, заградена от подводни скали. По кехлибареножълтия пясък спокойно и важно крачеше един ръждив рак и войнствено размахваше големите си щипци. Изведнъж наблизо се появи малка, бяла, почти прозрачна рибка, която сякаш лазеше по дъното и търсеше нещо между песъчинките. В миг ракът забрави важността си. Той се спотаи, притихна, приклекна на кривите си крака, после бавно, много бавно запълзя към рибката, като си придаваше вид на най-миролюбив приятел. А рибката с нищо не показваше, че забелязва опасността. Тя продължаваше да рови с муцунката си между песъчинките и, улисана, полека приближаваше към смъртоносните щипци. Когато прецени, че са се сближили достатъчно, ракът с невероятна за него енергия се хвърли напред. Златков ясно чу щракването на щипците във водата и помисли, че в следващата секунда ще види рибката да се гърчи в

жестоката им хватка. Но не, ракът не успя. По-бърза от неговите клещи, рибката огъна грациозното си тяло, едно мащване на опашката — и от нея остана само малко мътно облаче, вдигнато от дъното.

Златков мислено поздрави рибката за чудесното ѝ избавление и продължи нататък. Клисурата се проточваше покрай дълъг скален риф, който с върха си почти режеше водната повърхност. По него трептяха малки алени петна — това бяха актиниите, които никакви бури и вълни не бяха успели да отлепят от гостоприемната скала. Долу, в подножието на рифа, черни и заплашителни, зееха гърлата на няколко подмола. А пред тях, като страж на приказна пещера, един морски дракон бе опънал петнистото си тяло и сякаш за да си дава сам кураж, наежваше отровните шипове на перките си и се оглеждаше глуповато с големите си кръгли очи.

По-нататък, в цепнатината между две скали, Златков зърна да се размахва приветствено една зелена опашка. Кефал! Един голям кефал — единак лакомо пасеше с вирната нагоре опашка и увлечен от лакомията си, бе забравил целия свят и хилядите опасности, които го дебнеха иззад всяка скала. Леководолазът спотай дъх, протегна ръка и бавно се запромъква към кефала. Но когато само десетина сантиметра го деляха от опашката, рибатаолови опасността, силното ѝ тяло отскочи настрани и след секунда се стопи в стъкленосинята прозрачност на водата.

Златков бавно заплува подир нея, като все се придържа към пролеза между рифа и останалите скали. Имаше нещо недействително, миражно в пейзажа около него и в това неповторимо съчетание на линии и багри — жълтия цвят на дъното, нежната зеленина на водораслите, които на валма се носеха над него, синята завеса на водата, суровия пепелявокафяв цвят на канарите, алените пъпки на актиниите по тях и черните петна на налепените миди.

После дъното посивя — дълбината се бе увеличила. Капитанът се спусна по-ниско и внезапно съзря някаква странна форма да се подава от дъното. Приближи се. От пясъка надигаше изящна глава стройна амфора красавица. Колко ли столетия е преживяла тук, сред ласкавата прегръдка на песъчинките и със синия саван на морето над нея? Златков разрови с пръсти пясъка и извади амфората. И както я държеше в ръце, той, чуждият на всякакви фантазии капитан от народната милиция, сякаш изведенъж чу в съзнанието си скрибуещото

колело на майстора-грънчар, видя белите ръце на робините, които разливаха от амфората тежко ароматно вино,олови грохота на побеснелия Понт, който с великанските си вълни запокитваше кораба върху подводните скали...

Поколеба се, после със съжаление оставил амфората на дъното, издигна се нагоре и се прехвърли през острия гребен на рифа. Попадна на някаква просторна поляна, гъсто застлана със зелен килим от дълги влакнести водорасли.

„Зостера марина“ — помисли Златков и се засмя под маската си — двете седмици учение в Аквариума не бяха минали напразно.

Споменът за прекараните дни между научните работници върна мисълта му към неговата задача. Защо всъщност беше тук? Защо плуваше между скалите и водораслите? Какво очакваше да намери? Колкото и да се мъчеше, той не можеше да намери отговор на тези въпроси. Дълги часове бе преценявал предстоящото гостуване на англичаните, но все не намираше някакво сносно обяснение. „Сносно“ в криминалния смисъл на думата, разбира се. Отхвърляше мисълта за някакво проучване на подстъпите към брега. Брегът бе ясно и в подробности обозначен на морските карти и надлежно описан в лоцията^[2]. А дори и да не беше така, защо биха пращали експедиция, когато всеки летовник от Слънчев бряг или Несебър можеше спокойно да преброди тези места и да състави подробна карта на дъното?

А ако експедицията имаше за цел да установи връзка със законспирирани агенти на някое чуждо разузнаване у нас?

Златков свърна към брега. Кой знае, може би полковникът щеше да се окаже прав, като предричаше една ваканция на море...

[1] „Four fish“ — четири риби (англ.). ↑

[2] **Лоция** — помощна мореплавателна книга, в която е дадено подробно описание на крайбрежието — дълбочината, грунта, теченията, и хидрометеорологическа справка за района. ↑

ЕКСПЕДИЦИЯТА ЗАПОЧВА РАБОТА

На 18 юли сутринта стотици граждани и летовници се бяха струпали на празнично украсеното с разноцветни вимпели и зеленина пристанище на Несебър, Към 11 часа откъм юг едно бяло петно се отдели от сивата пелена на хоризонта и с великолепна скорост забърза към старинния град. Малко по-късно някакъв младеж, който се бе покачил на малкия фар на края на вълнолома и оттам наблюдаваше морето с бинокъл, извика:

— Те са! Виждам ги! Пристигат! Чета „Блу скай“ на носа на кораба!

След още половин час красивият като птица бял кораб беше вече на пристанището и след ловка маневра, която възхити моряците и рибарите между посрещачите, акостира^[1] на кея. „Блу скай“ също бе окичен с вимпели, а най-горе на мачтата му се разяваха знамената на ООН, Англия и България.

Пловнал в пот под костюма и връзката си, Борислав Златков стоеше на кея и с любопитство наблюдаваше кораба и хората, с които щеше да прекара следващия месец. На мостика имаше двама души. В единия, обгорял от вятъра и слънцето морски вълк, който даваше команди и дъвчеше непрекъснато (по-късно Златков разбра, че това беше тютюн за дъвчене), той позна капитан Макензи. Другият до него, висок мъж в бял фланелен костюм и с „английски зъби“, навярно беше Артър Лемингтън. Под тях до десния фалшборд^[2] бяха струпани десетина души, между които и една жена.

Посрещнати сърдечно от навалицата, англичаните слязоха на брега. Размениха се ръкостискания, от малката импровизирана трибуна произнесоха приветствия представители на БАН и на градския народен съвет, мистър Лемингтън им отговори с няколко хубави думи и накрая Вера Маринова и Борислав Златков бяха поканени да разгледат кораба, който щеше да бъде техен дом през следващите четири седмици. лично Артър Лемингтън им представи членовете на научната група и екипажа. От многото лица и имена Златков можа да

запомни само капитан Макензи с неговия вечен тютюн за дъвчене, Джералд Шейдлс, пълен мъж с епикурейска физиономия, който щеше да ръководи научната работа, и шефа на леководолазите Трейнор, млад атлет с безжизнени воднистосини очи.

„Блу скай“ представляваше едно съвършено произведение на корабостроителството. Кабините, каюткомпаниите, салоните за „файф о'клок“^[3] и игри, читалните с безкрайни полици, покрити с книги, просторните, модерно обзаведени лаборатории, различната научна апаратура, удобните площадки за леководолазите — всичко беше изрядно и образцово.

— Корабът е бил отначало яхта на лорд Уилям Ринслип — обясняваше Артър Лемингтън, докато ги развеждаше. — Едва преди две години бе откупен и преустроен в лаборатория. Сега тук, както сами ще се уверите, има всички условия за спокойна и плодотворна работа.

Следобед, когато двамата българи бяха вече пренесли багажа си в определените за тях кабини, в библиотеката се състоя малка конференция.

— Тук имаме образци от цистозира барбата от Атлантическия океан и Средиземно море — говореше Джералд Шейдлс, — както и лабораторни пробы от извлечената от тях алгинова киселина. Тук, в България, по каква методика извличате алгиновата киселина, мистър Слейткоу?

— На български името ми се произнася Златков — флегматично се усмихна запитаният.

— Златков? — с труд изговори Шейдлс. — Много мъчно за произнасяне, но ще го науча. Впрочем вие говорите английски великолепно. Поздравявам ви.

— Благодаря ви за комплиманта, но... аз не си правя никакви илюзии за моя школски английски език. Надявам се все пак, че говоря достатъчно разбираемо, за да не се нуждаем от преводач. Що се отнася до алгиновата киселина, трябва да ви призная, че ние сме още в началото и вярваме именно сега от вас да изучим методиката за извличането ѝ.

— All right.^[4] Всичко, каквото знаем, ще ви го кажем с удоволствие — без превземки се съгласи пълничкият англичанин. — Имам известни основания да се надявам, че черноморската цистозира

барбата, приспособена за живот в по-сладки води^[5], ще се окаже първокачествена суровина за добиване алгинова киселина.

— Аз смятам работата да протича така — обади се Артър Лемингтън. — Сутрин леководолазите ще изпълняват вашите изисквания, като ще ви доставят образци от флората, които ще ви бъдат необходими. В същото време в лабораторията ще се довършват изследванията от предния ден и ще се подгответя работата за следобедните изследвания. Някакви възражения? — Никой не се обади и той продължи: — Как виждат нашите гости бъдещата си работа при нас?

— Ние ще се подчиним на общия ред — отговори за двамата Златков. — Имаме особен интерес към лабораторните изследвания, защото искаме да усвоим методиката.

— Мислите ли да слизате под водата?

— Не сме леководолази, макар че аз криво-ляво се справям с перките и маската. Ще разчитаме на вашите момчета.

— Значи всичко е наред — кимна доволно Лемингтън и се изправи. — А сега заповядайте в каюткомпанията. Капитан Макензи, нашият домакин, кани всички на чай.

Докато отиваха към каюткомпанията, Вера Маринова се приближи до Златков и прошепна:

— Не зная дали ще намерим алгинова киселина в нашата цистозира барбата, Златков, но съм сигурна, че тук вие ще преживеете един великолепен роман.

— Аз и роман? Честна дума, не ви разбирам.

— Тогава обърнете внимание на тази чипоноса лаборантка, Мери Джойнър или както там е името ѝ. Тя ви гледа с такива лакоми очи, че всеки момент очаквам да се обеси на врата ви...

След чая Борислав Златков се прибра в кабината си и се хвърли с дрехите на леглото. Така пролежа повече от час, като обмисляше преживяното през този ден. Не, колкото и да се ровеше в подробностите, не можеше да види нищо съмнително, нищо, което да изглежда подозрително. До този момент хората се държаха лоялно, открито, дори малко по-приветливо, отколкото той очакваше от англичани. Какво пък — в края на краищата нямаше да бъде лошо всички подозрения да се окажат напразни...

После му хрумна нещо, скочи, огледа още неотворения си куфар и многозначително свирна с уста — тази сутрин той бе залепил с един косъм капака на куфара си и сега този косъм беше скъсан. Значи някой бе използувал времето на конференцията и чая, за да се запознае със съдържанието на багажа му. Златков затаинаника една от фалшивите си мелодии и замислено прекара пръсти през русата си коса. Дали този обиск беше проява на просто човешко любопитство или зад него се криеше много по-сложна игра? Той не можа да си отговори, но мислено поблагодари на началника си, който беше настоял Златков да не вземе нито оръжие, нито каквito и да било други компрометиращи предмети.

Долови някакъв подозрителен шум в коридора и с внезапно движение отвори вратата на кабината. Навън стоеше массивен здравеняк с ниско чело и широка долна челюст, който му се поклони работелно:

— Наричам се Майк Дорн, сър. Камериер съм на това крило. Имате ли нужда от нещо?

„Този дангалак не ми харесва — помисли Златков. — Подслушваше ли или се готвеше да ми се представи?“

Но гласно каза:

— Благодаря ви, Дорн. Засега нямам нужда от нищо. Впрочем, както ще се уверите, аз съм въобще един съвсем непретенциозен човек.

— На вашите услуги, сър — поклони се повторно камериерът и се оттегли с безшумни стъпки.

Капитан Златков застана прав в средата на каютата и се замисли. Случайно ли бе попаднал пред вратата му камериерът? Случайно ли беше скъсан косъмът на куфара? Случайно ли беше изобщо идването на тази експедиция или тя бе само прикритие на други, много по-опасни намерения?

Той заключи вратата на кабината, съблече сакото си и се залови да проучва с педантична акуратност тази стаичка, която сега беше негов дом. „Човек трябва да знае къде се намира — беше му казвал полковникът, когато Златков още учеше « занаята ». — Да не допушаш никакви изненади, да водиш хорото, а да не се влачиш на опашката му — ето тайната на успеха!“

Повече от час той изследва леглото, мебелите, гардероба, банята. Не остави непрегледани също пода, тавана и стените. И когато вече се бе уверен, че няма нищо подозрително, дойде му на ум да отдели повече внимание на малката картина, представляваща тропически пейзаж с палми и розов залез, закрепена с винтове на стената точно срещу леглото му. С джобното си ножче той отвъртя винтовете и свали картина.

Под нея се виждаше стоманената мрежа на един вграден в стената свръхчувствителен микрофон.

Златков се усмихна доволно. Колкото и да беше странно, той предпочиташе да знае, че му предстои борба, отколкото да чезне в догадки и съмнения. После закрепи пак картина на мястото й, заличи следите от претърсването и се залови да се преоблича за вечеря — знаеше, че за англичаните вечерята е ритуал, в който човек не може да участва без подходящо облекло.

[1] **Акостирам** — установявам плавателен съд на пристанището.

↑

[2] **Фалшборд** — продължение на бордовата стена над нивото на палубата, което служи като парапет. ↑

[3] „**Five o’clock**“ — буквально „пет часа“; преносно означава традиционното английско пие на чай надвечер. ↑

[4] Много добре, отлично (англ.). ↑

[5] Поради многото пълноводни реки, които се вливат в него, Черно море има значително по-малка соленост от океаните и откритите морета — 17-18‰ срещу 35‰ за океаните. ↑

СРЕДНОЩНО ПРИКЛЮЧЕНИЕ

— Знаете ли, Златков — каза Вера Маринова, — струва ми се, че този горилоподобен камериер крои нещо зад сплеснатото си чело...

— Какво имате предвид?

— Дребни наглед неща, но вече се събраха доста. Общо казано, имам чувството, че Майк Дорн следи всяка наша и по-специално ваша крачка.

Този разговор се водеше на носа на „Блу скай“ в късния следобед на 25 юли.

Беше изтекла цяла седмица от започването на експедицията — цяла седмица, в която капитан Златков не се бе добрал до нищо по-съществено. Всяка сутрин корабът напускаше гостоприемното пристанище на Несебър и половин час по-късно хвърляше котва приблизително на едно и също място, между Несебърския плаж и залива на село Равда. Тук леководолазите, ръководени от отличния Трейнор, правеха по няколко спущания, като обхождаха района и доставяха точно такива пробы, каквито Джералд Шейдлс изискваше от тях. Златков прояви голяма подозрителност към тези спущания и към издутите мрежести торбички, които леководолазите изнасяха от дъното, но, колкото и да се стараеше, не забеляза нищо съмнително. Някъде около обед корабът неизменно се връщаше в Несебър. До времето на неизбежния чай работеха в лабораторията, а след вечеря обикновено се събираха — членовете на експедицията и командният състав от екипажа — в каюткомпанията на разговор и малки забавления. На сутринта всичко започваше отначало.

И въпреки тази монотонна еднообразност на експедиционната работа Златков все пак бе останал учуден от някои подробности. Ето какво би могло да се прочете в неговия малък бележник, от който той никога не се делеше:

1. Защо избираме винаги мястото около Равда? Има ли този избор някаква връзка с миналогодишните подводни занимания на А. Л.?

2. Защо А. Л. не споменава, че е бил тук миналото лято? Защо в неделя отказа да дойде с групата на Сълнчев бряг?

3. Защо леководолазите на Т-р обикалят целия район, щом като могат да намерят водораслото под самия кораб?

4. М. Д. очевидно ме следи. Кой стои зад него?

5. Защо А. Л. и к-н М. пропуснаха да споменат, че на „Б. с.“ има „вътрешна стълба“ за слизане на леководолазите в морето, а вградени в подводната част на корпуса — два мощнни прожектора?

6. Да проуча дали М. Дж. е посветена в играта.

Тази последна забележка бе продиктувана от една странна случка между Мери Джойнър и него, Борислав Златков. След предупреждението на Маринова той бе забелязал многозначителните и обещаващи погледи на високата и стройна лаборантка и опасявайки се от излишни усложнения, спомена мимоходом, че е женен и баща на едингодишен малчуган. Това заедно с неизменното му държане „на дистанция“ накара Мери Джойнър да стане по-резервирана и Златков реши, че в нейно лице вече си е спечелил един сигурен враг. Но веднъж, докато работеха в лабораторията, Мери се увери, че наоколо няма никой и му прошепна:

— Мистър Слейткоу, ако искате наистина да приличате на хидробиолог, не дръжте така епруветката. Ето вижте мене...

Тогава Златков се бе задоволил да се усмихне неопределено, но вечерта дълго разсъждава върху думите ѝ. „Ако искате да приличате на хидробиолог“! Значи някои хора на кораба не си правеха илюзии за неговата истинска роля! Но, от друга страна, имаше ли достатъчно основание, за да се довери на Мери Джойнър? Дали пък нейното покровителствено напътствие не беше само хитър начин за спечелване на доверието му?

Така беше изминала тази първа седмица на експедицията — без съществени наблюдения, но и с непреодолимото чувство, че играта, истинската игра, тепърва щеше да започне. Ето сега и Вера Маринова говореше за нещо подобно.

— Да, Майк Дорн ни следи — каза тихо Златков. — Две нощи нарочно отидох до тоалетната и двата пъти той не спеше, а бодърствуващ пред чаша джин в малката си кабинка на края на коридора, като наблюдаваше каютите^[1]. Предупреждавам ви, че някой на кораба знае български и следи разговорите ни. Избягвайте да ми

казвате на български нещо доверително пред трети лица. Също и в кабините — там ни подслушват с микрофони.

— Но защо е всичко това, Златков?

— Все още не зная. Но смятам тази нощ да проверя.

— Как?

— Разчитам на вашата помощ. — Капитан Златков ѝ посочи с ръка една рибарска лодка в далечината, за да изглежда, като че ли ѝ говори нещо за рибарите. Маринова неволно проследи ръката му. Тъмният силует на лодката, пурпурният залез и пастелновиолетовото море представляваха прелестна и незабравима картина. — Точно в единадесет и половина тази вечер — продължи Златков — позвънете на камериера и му обяснете, че сте забелязали някакви бублечки в леглото си. Другото оставете на мене.

— Какво смятате да правите? — с лека тревога в гласа го попита тя.

— Нищо опасно. Не се тревожете за мен.

— Как се казва на английски „бублечка“? Нали знаете, че запасът ми от английски думи е повече от скромен...

— „Бъг“^[2] — отговори капитанът. — Кажете му само „бъг“ и посочете леглото си. Той ще разбере.

Разделиха се и след няколко крачки Златков попадна на капитан Макензи. Обикновено стariят морски вълк избягваше извънслужебните разговори с него, но сега го заговори приятелски:

— Вижте какъв залез, мистър Слейткоу. Като го гледам, започвам да разбирам защо съм станал моряк! — После сподави възторга си и добави делово: — Ще имаме хубаво време утре.

— От какво гадаете за времето, капитан Макензи?

— От залеза, разбира се. Слушайте това стихотворение:

*Red sky in the night —
sailors delight.
Red sky in the morning —
sailors take warning.*^[3]

То е съчинено от наши моряци, а те разбират от тези работи.

— Чудесно стихотворение. Ще го запомня. А от благодарност ще ви кажа друго. — Златков му посочи чайките и гларусите, накацали във водата. — Отнася се за чайките и за времето. Съчинено е от вашите руски колеги, които също разбираят от тези работи:

*Ходят чайки по песку,
моряку сулят тоску.
И пока не влезут в воду,
штормовую жди погоду!*

Борислав Златков наблюдаваше с интерес лицето на събеседника си, но не откри нищо, което да подсказва, че капитан Макензи разбира славянските езици.

— Не разбрах нито дума — потвърди наблюдението му Макензи.

— Ще ви го преведа: „Когато ходят чайки по пясъка, на моряка предвещават мъка. И докато не влязат във водата, чакай щормово^[4] време“.

— All right — кимна капитан Макензи. — Жалко че не мога да го запомня на руски. Морето е най-добрият приятел и най-страшният враг на моряка и затова всеки се стреми да изучи нрава му. Още веднъж благодаря, мистър Слейткоу.

Вечерта всичко се разви според плана на капитана. Половин час преди полунощ далечен звън му извести, че Маринова викаше камериера. Златков безшумно откряхна вратата на кабината си и чу как Майк Дорн отиде при българката и се залови да почиства леглото ѝ. Тогава той се промъкна по коридора, тихо се вмъкна в малката каюта на камериера, пусна някакво кристално зърнце във вечната му чаша джин и все така незабелязано се върна. Всичко това му отне по-малко от половин минута.

Точно в полунощ той отново откряхна вратата. Откъм края на коридора се носеше юнашкото хъркане на камериера. Младият офицер имаше на разположение два часа...

Той прекоси коридора, изкачи се по стълбичката и се озова на долната палуба. Ослуша се. Откъм Несебър един прегракнал грамофон дрезгаво възпяваше лунните лъчи. В бордовете на „Блу скай“ сънно припляскаха вълнички, а на горната палуба трополяха тежките и

мудни стълки на вахтения^[5] матрос. Златков почака стълките да се отдалечат към кърмата^[6] и с котешка безшумност се запромъква в сянката на надстройките. Заобиколи каюткомпанията, провря се под капитанския мостик и отново се спотай — стълките над главата му се връщаха! Матросът спря. Дали не беше доловил подозрителен шум? Капитанът се притисна до стената и замря неподвижно. Измина една безкрайна минута, после над борда прелетя незагасена угарка и вахтеният продължи разходката си, като си затананика весела шотландска песенчица.

Златков достигна кабината, която мистър Артър Лемингтън бе приспособил за свой кабинет. Щорите бяха спуснати, но през тях проникващата светлина и се чуваха гласове — прозорците отвътре бяха отворени. Капитанът прилекна до стената и се заслуша.

— Единственото, което искам от вас — говореше в този момент Лемингтън, — е да продължите изследването на цистозирата. В края на краишата не можете да отречете, че това е именно в рамките на ангажимента, който сте поели.

— И докога ще се мотаем с тези изследвания? — иронично и малко раздразнено отговори друг глас. В него Златков позна пискливииятенор на Джералд Шейдлс. — Работата е свършена и можем спокойно да си отиваме.

— Разберете най-сетне, че трябва да продължите! — гневно го прекъсна Лемингтън. — Ако вашата работа е свършена, нашата едва започна. Вие знаете колко хиляди стерлинги ми струва тази експедиция. Няма да оставя да отидат по дяволите заради вашите капризи. На вас ви плащат, за да работите и вие ще работите, пък ако ще и до гуша да ви е дошло от разните треволяци!

В кабинета се чу изтракване на столове. Някой се беше изправил.

— Добре — отвърна пак Шейдлс. — Ще продължим да работим. Но искам да ви кажа две неща, мистър Лемингтън. Първо, включването на моята група във вашата експедиция беше измама. Ако знаехме истинските цели на експедицията, ние никога нямаше да стъпим на „Блу скай“. Второ, аз и моите хора не желаем да имаме нищо общо с вашите задкулисни действия. — „Значи хидробиологите са вън от играта“ — помисли със задоволство капитан Златков. — Българите са много почтени и лоялни и ние не желаем да им

отвръщаме с подлост и вероломство. Моля повече да не бъда канен на тези ваши събирания!

Разнесоха се стъпки и Борислав Златков се хвърли по очи на пода. Вратата се отвори, после се затръшна и закръглената фигура на Джералд Шейдлс се отдалечи със ситни крачки към спалните помещения.

— Какво ще правим с тези хора? — между две примлясквания произнесе капитан Макензи на своя ужасен „кокни“^[7]. — Може да ни създадат ядове...

— Само да се опитат — скръцна със зъби Лемингтън. — Ще съумя да им затворя устата... — За малко се възцари мълчание, след това прозвъня метал. — Това е нищо, Трейнор — продължи Лемингтън. — С толкова злато няма да платим дори горивото на „Блу скай“. Трябва да започнем разкопаването.

— Трудна работа, сър — обади се плътният баритон на старния леководолаз. — Налага се да копаем три-четири метра в дъното, да разместваме скали.

— Преди три месеца вие се препоръчахте за специалист по всякакви подводни работи — сухо напомни Лемингтън.

— Не се отричам от думите си, сър. Но не е възможно да се извърши работата така, покрай другото и под непрекъснатото наблюдение на този шпионин Слейткоу.

— А той умее да гледа — изджвака капитан Макензи. — Кълна се в моята бабичка, която сега ме чака в Лъндънери — очите на Слейткоу не му служат само за украшение...

— За да се изрови големият товар — продължи Трейнор, — трябва корабът да се закотви над мястото, да се пусне в действие драгата^[8] и да се осигури спокойна работа на моите хора.

— Колко време ще ви е необходимо?

— Само за... — тук Трейнор употреби някаква дума, която Златков не разбра — трябва да работим около три дни по пет часа на ден. А ако под него има и други вещи, които представляват интерес... Изобщо колкото по-надолу слизаме, толкова е по-трудно и по-бавно.

— Добре — след кратко мълчание реши Лемингтън. — Ще ви осигуря условия за работа. Но от вас искам да не се потривате. Застояхме се по-дълго от предвижданията и това не ми харесва. Пък и този шпионин... — Отново се разнесе звук от метал, после се хлопна и

някаква врата. — А сега да спим — каза Лемингтън. — Утре ще намеря разрешение на всички мъчнотии. „Денят е по-мъдър от нощта“, както казват арабите...

Тримата събеседници напуснаха кабинета и като продължаваха да разговарят тихо, се отправиха към кабините си. Борислав Златков остана да лежи до стената още десетина минути, докато се увери, че никой няма да се върне. После се изправи и безшумно се вмъкна в кабинета. Не посмя да запали електричеството, а светна джобното си фенерче. На масата бяха разхвърляни някакви изписани листове хартия, но те не привлякоха вниманието му. Той се приближи до вградената в стената каса, разгледа ключалката и беззвучно се засмя — за него тя нямаше да представлява трудна преграда. Закрепи фенерчето на масата и извади от един таен джоб на сакото си връзка никелиирани метални предмети — трофеен спомен от залавянето на един опасен крадец преди две години. Поработи около минута върху ключалката и тя със сухо щракване се отвори. Златков отново се засмя — ненапразно колегите му се подиграваха, че най-опасният касоразбивач в България бил капитанът от милицията Борислав Златков.

Взе фенерчето и освети вътрешността на касата. В горния рафт имаше няколко сметководни книги. Златков ги прегледа набързо и ги оставил.

На долния рафт бяха оставени две кожени торбички. Той ги извади и предпазливо ги разгъна. В торбичките имаше няколко стотици потъмнели златни монети.

В този момент някъде наблизо прокънтяха тежките стъпки на вахтения. Златков угаси фенерчето и с един скок се озова зад вратата. Стъпките приближиха. Всеки мускул на капитана настръхна в трепетно очакване. Но след секунда той въздъхна облекчено — матросът спокойно продължи обиколката си.

Златков се върна при двете кожени торбички и отново разгледа съдържанието им. Всички златни монети бяха еднакви по големина, но от два различни типа. Капитанът се поколеба — монетите навсярно бяха броени и затова би било по-добре да ги прерисува, но от друга страна пък не искаше повече да губи време. Най-сетне се реши, взе по една монета от двата типа, прибра останалите в торбичките, оставил ги на мястото им и заключи вратата на касата. Избърса с длан потта от

челото си — само той знаеше колко нервно напрежение бе изразходвал в последния половин час.

Помисли малко, после откъсна един лист от бележника си, надраска няколко реда и накрая зави в листчето три монети по десет стотинки. Тези три монети бяха уговорената връзка с командира на граничната застава.

Измъкна се като сянка от кабинета на Лемингтън и отново се слуша. Шотландската песенчица сега се носеше някъде към носа. Откъм кея^[9] ѝ „пригласяше“ скокливо шопско хоро. Златков пропълзя на лакти и колене и през леерите^[10] потърси с поглед човека, който си свиркаше хорото. По вълнолома, небрежно килнал кепето на тила си, крачеше граничар и навярно мислеше нещо за село, та даваше израз на мислите си с веселата свирня. Капитанът издебна, когато граничарят беше точно срещу него, и подхвърли книжното топче с монетите в краката му. Свирнята секна за миг, после отново продължи — по-ясна и по-настойчива. Златков искрено се възхити от по-нататъшните действия на непознатия войник. Момчето отмина няколко крачки, върна се и застана точно над книжното топче. След това се наведе, оправи връзките на обувките си, незабелязано прибра писмото и отново продължи да се разхожда със същите невъзмутими крачки.

„Трябва да го представя за награда“ — помисли с благодарност Златков, повторно тази вечер избърса потта от челото си и бавно запълзя обратно.

[1] **Каюта** — отделно помещение за пътници или команден персонал на плавателен съд. ↑

[2] „Bug“. ↑

[3] Червено небе вечер — моряците се радват.

Червено небе сутрин — моряците чакат опасност. (Англ.). ↑

[4] **Щорм** — морска буря. ↑

[5] **Вахта** — дежурство на кораб; **вахтен** — матрос, който носи вахта. ↑

[6] **Кърма** — задната част на кораб или лодка. ↑

[7] **Кокни** — беден квартал в Лондон с характерен, силно изкълчен диалект. ↑

[8] **Драга** — земесмукателна помпа. ↑

[9] **Кей** — място в пристанището, където спират корабите. ↑

[10] **Леери** — опънати стоманени въжета, които служат за перила на кораб. ↑

ДВАТА ЗЛАТНИ ДУКАТА

Още в седем часа на следната сутрин Майк Дорн почука на вратата на Борислав Златков.

— Телеграма за вас, сър — каза той, като подаде телеграмата на сребърен поднос.

— Телеграма? — с привидна изненада възклика Златков, макар че само преди няколко часа бе изпратил текста ѝ до началника на граничната застава. — Кога се получи?

— Преди по-малко от минута, сър. лично капитан Макензи е разписал за получаването ѝ.

Разбира се, това не беше вярно. За Борислав Златков не беше трудно да забележи, че телеграмата беше разпечатвана и отново залепена, но той предпочете да повярва в уверенията на камериера. Прочете телеграмата, постара се да си придаде вид на разтревожен и запита:

— Станал ли е вече мистър Лемингтън, Дорн?

— Да, сър. Мистър Лемингтън вече направи сутрешната си морска баня, закуси и сега е на мостика при капитан Макензи.

След минута Златков също беше на мостика.

— Много ми е неудобно, мистър Лемингтън, но бих искал да замина веднага за Варна. Получих телеграма от жена си, че синът ни е сериозно болен и вероятно ще трябва да бъде опериран.

— Моля ви, не ми обяснявайте — отговори с външна сърдечност англичанинът, като същевременно следеше с изпитателни очи изражението на молителя. — Вие сте наш гост и можете напълно да разполагате с времето си по ваш избор...

— Според мен, аз съм ваш подчинен, както всеки друг член на експедицията, но все пак благодаря за любезността ви. Ще замина веднага, но още утре сутринта ще се върна с рейсовия кораб.

— Пожелавам тревогата ви да е била напразна и наистина още утре да ви видя между нас. — Златков долови в гласа на англичанина добре прикрита ирония и разбра, че Лемингтън или не беше повярвал,

или сериозно се съмняващ в достоверността на телеграмата. — Ако обаче за нещастие положението е сериозно, не се чувствувайте задължен да бързате с връщането си.

— Още веднъж ви благодаря. В случай, че се наложи да остана, ще ви предупредя с телеграма.

Четири часа по-късно Златков вече завършва своя доклад пред началника си. Полковникът го изслуша без прекъсване, после стана, разходи се из кабинета си и отново седна срещу капитана.

— Одобрявам безрезервно всички ваши действия, Златков — каза той най-сетне. — За съжаление аз се оказах лош пророк: вашата задача няма да бъде ваканция на море. — Той отново замълча. — Каква смятате, че е истинската цел на експедицията?

Борислав Златков безпомощно сви рамене:

— Очевидно е само, че целта на експедицията не е да изследва цистозира барбата. Ако се съди от разговора, който подслушах снощи, и от монетите на бюрото ви, Лемингтън разчита на някаква изключително скъпоценна находка...

Полковникът се усмихна скептично:

— Предупреждавам ви, че в жилите ми няма нито капка иманярска кръв, Златков. „Всеки ден не е Великден“. Забележителното откритие при Калиакра така размъти главите на хората, че сега под всеки камък търсят гърне с жълтици. — Внезапно полковникът рязко смени шеговития тон: — Впрочем какво смятате да правите с тези златни монети?

— Ще ги покажа в музея. Не храня особени надежди, но все пак тайно се надявам да разбера нещо за характера на находката, която нашите любезни гости се надяват да намерят.

— Така и предполагах. Знаете ли, аз мога веднага да ви у служа с един първокачествен археолог, по-точно — с най-популярния от нашите археолози. Като заговорих преди малко за миналогодишното откритие при Калиакра, та се сетих, че точно в момента Камен Страшимиров е при майор Мутафчиев и уговарят специалната охрана на разкопките, които в началото на септември Страшимиров започва на Калиакра.

Полковникът се обади по телефона и помоли археолога да дойде в кабинета му. След няколко минути майор Мутафчиев въведе „най-популярния от нашите археолози“ и го запозна с двамата офицери.

Камен Страшимиров беше висок, добре сложен мъж на около тридесет години, с кестенява коса и гъльбовосиви очи, който приличаше много повече на спортен шампион, отколкото на научен работник.

Размениха обичайните любезности, разпитаха го за предстоящите разкопки, после полковникът му подаде двете златни монети.

— Какво ще кажете за това, другарю Страшимиров?

Археологът взе монетите, разгледа ги и с леко пренебрежение ги остави пак на бюрото.

— Византийски дукати^[1] от осми век — каза той. — Не представляват интерес от археологическа гледна точка.

— Какво искате да кажете с това? — малко обидено запита Златков.

— Този вид монети са добре познати на науката и имат стойността само на златото, от което са направени. Специално у нас дукати от Исауриите са намирани навсякъде между Родопите и Стара планина.

— Имайте предвид — обади се полковникът, — че говорите с пълни невежи в археологията. Обяснете ни малко по-подробно. Какво например значи Исаури?

— Исауриите са императорска династия, властвала над Византия от 717-та до 802-а година. Вижте тази монета. Тя е сечена от Лъв III Исаурий, основоположник на династията. Другата е от неговия син Константин V Копроним, който се възцарил в 740-та година. Какво друго да ви кажа за Исауриите? Тяхното владичество е време на иконоборството и на най-яростната борба срещу още младата българска държава. Тази борба продължила много десетилетия и завършила едва с нокаута, който им нанесъл Симеон.

Полковникът и Златков се спогледаха. В този момент изглеждаха всичко друго, но не и въодушевени.

— Значи не намирате нищо интересно — каза печално капитанът. Гласът му изразяваше толкова разочарование, че Страшимиров се почувствува задължен да се оправдава:

— Вижте, другари, трябва да ви обясня някои съвсем общи неща. Наистина и археолозите, и иманярите ровят земята и търсят старинни предмети, но между археологията и иманярството разликата е „от небето до земята“, както казват децата. Иманярите търсят само злато, и

то ги привлича единствено със стойността на метала. За археолога стойността на находката се измерва със степента на научните изводи, които могат да се направят въз основа на нея. Ето защо иманярите често, за да не кажа винаги, при търсене на златото разрушават с истинска вандалщина керамика, зидове, мозайки, надгробни плочи и други ценни произведения на изкуството и архитектурата, докато археолозите са способни да отминат с безразличие прословутия „куп със злато“, а да се разтреперят при вида на един полуизтрит надпис, обгоряла кост или начупен глинен съд.

— Е, поувлякохте се, другарю Страшимиров — обади се шеговито майор Мутафчиев. — Нима панагюрското или вълчitrънското съкровище не са първостепенни археологически находки?

— Но не заради златото, от което са направени — възрази веднага археологът. — По тези предмети се преценяват културата и изкуството на народите, които са ги създали. И точно затова, ако златото на панагюрското съкровище струва примерно хиляда или десет хиляди лева, цената на изработените от него предмети е сто хиляди или един миллион лева. Разберете ме добре. Не искам да кажа, че археолозите изобщо не се интересуват от златото, дори когато то е във вид на познати монети. Ако едно златно произведение на изкуството бъде занесено в музея, пък макар и без каквito и да са допълнителни сведения, то ще предизвика интерес именно заради изкуството, вложено в него от незнайния древен гравьор. Но ако занесете, да речем, тези два исаврийски дуката и не можете да обясните къде сте ги намерили, какво е имало около тях и пр., и пр., те чисто и просто ще влязат във фонда на музея и — толкова.

— Тези дукати, както ги наричате вие, са намерени в морето край Несебър — тихо каза капитан Златков.

— Край Несебър?! — провикна се Камен Страшимиров. — Охо! Това е вече друго нещо! В такъв случай те престават да бъдат два прости златни дуката и се превръщат в свидетели на една интересна страница от историята.

Унилостта в стаята мигновено изчезна.

— Говорете! Развявайте, Страшимиров! — помоли полковникът.

— За да разберете онова, което ще ви разкажа, трябва да се върнем отново към осмия век и към Константин Копронима.

Вероломен дипломат, безогледен интригант, хитър враг и коварен съюзник, именно Константин станал причина понятието византиец да стане за всички векове синоним на лукавство и подлост. Да вземем за пример борбата му срещу България, която е била главна цел на неговия живот. За да успее в тази борба, Константин Копроним не е подбирал средства. Само за десет години жертва на неговите интриги са станали седем от българските ханове: Кормисош предаден в битката при Маркела; Винех, победителят при Верегава, свален и опозорен; Телец предателски убит от ръката на убиец, платен с дукати като тези тук; Сабин принуден да бяга в чужбина; Умар свален от престола само четиридесет дни след коронясването му; Токту пронизан от предателска стрела край Дунава; Паган убит от подкупени слуги тук, във Варна. Да, той е бил неумолим и неуморим. Старите летописци разказват, че същият този Константин се бил заклел да унищожи българската държава и се заканвал да постави трона на Исаврите в двореца на българските ханове в Плиска. И той наистина не жалил сили, за да осъществи заканите си — за двадесет години предприел девет похода срещу България, които и сега смаиват със своята грандиозност. Преценете сами — във време, когато войните се водели от войски по десет-петнадесет хиляди души, в 773-та година Константин вдигнал осемдесетхилядна войска на север и, разбира се, разбил многократно по-малобройните български войски на Телериг.

— И защо не е покорил България? — запита майор Мутафчиев.

— Защото дори и в победите си се страхувал от българите. Той помнел своето жестоко поражение при Верегава и не дръзнал да мине Стара планина. Но на следната година Константин решил окончателно да си разчисти сметките с Телерига. Предприел грандиозен поход по суша и море, с който искал да завърши онова, което не успял в 763-та, 765-та и 773-та година. От Адрианопол, сегашния Одрин, на север тръгнала пехота и многочислена конница, а от Константинопол, тоест Цариград, незапомнена за времето си флота, състояща се от стотици хеландии^[2], дромони^[3] и панфили^[4].

— Е, как пък стотици! — отново се обади Мутафчиев. — Не преувеличавате ли, Страшимиров?

— Напротив, трябваше да кажа „хиляди“ — убедено отговори археологът. — Наистина летописците не са споменали точния брой на корабите в този поход, но той може да бъде приблизително уточнен.

Знае се например, че в 765-та година срещу българите са отпътували 2600 кораба, а в 773-та — 2000. За похода в 774-та година се знае, че на корабите били натоварени дванадесет хиляди конници, а на всяка хеландия можело да се натоварят най-много по дванадесет коня. Следователно само хеландиите са били хиляда! А пехотата? А дромоните и панфилите? Летописецът казва, че Константин изпратил „всички началници на флотата“! От иносказателния начин на говорене, присъщ за древните хроники, този израз трябва да се разбира в смисъл, че в похода са били пратени абсолютно всички налични византийски бойни кораби. Планът на императора бил прост и ясен — сухопътната войска, водена от самия него, да настъпи през Балкана, а корабите да дебаркират^[5] в Несебър, тогавашната Месемврия, като двете войски заловят Телериг в железни клещи. И трябва да се признае, че само Тангра^[6] успял да осути този план. Когато флотата била пред Месемврия, излязла страшна буря, от която само няколко кораба успели да се спасят. Всички останали загинали във вълните или били разбити в крайбрежните скали. Това уплашило императора и той заповядал общо отстъпление.

Археологът замълча. Изминаха няколко минути, докато полковникът реши да наруши тишината:

— И вие смятате тези монети за свидетели на страшната буря, която е спасила България през 774-та година?

— Не мога да се обзаложа, но вероятно е така. По-късната монета е на Константин Копроним, което неизбежно отнася загубването на монетите към неговото време. Но с по-голяма сигурност ще може да се говори, след като се знаят другите находки, намерени в близост до монетите.

— Да допуснем, че предположението ви е вярно — намеси се и Борислав Златков. — Какво според вас може да се очаква да се намери около монетите?

— О-о-о — замислено проточи археологът, — може да се очаква абсолютно всичко: оръжие, керамика, котви и корабни съоръжения...

— Не, не, питам главно за предмети, които биха интересували иманярите.

— Има и за иманярите естествено. На първо място грамадни количества злато, което е било необходимо за заплащане на многохилядната наемна войска.

— Произведения на изкуството?

— Не бих се учудил. Като казваме „походни условия“, днес ние разбираме примитивен живот и несгоди. Византийските императори обаче не обичали да търпят лишения и несгоди и затова носели в походите си огромен инвентар, за да правят живота си приятен. А специално за този поход Константин Копроним вероятно е понесъл много по-големи лични товари. Спомнете си, че той е отивал с намерение да завоюва България и да остане в Плиска до възвръщането на нормален административен и стопански ред като в другите провинции на Византия. Все пак за по-големи подробности бих ви препоръчал да се посъветвате с моя колега от Археологическия институт Иван Веселинов. Преди две години той извърши големи проучвания около Несебър, включително и подводни. Наистина тогава не намери нищо, но положително е знаел какво да търси.

С това разговорът завърши.

Малко по-късно, когато вече бяха сами, полковникът каза:

— Признавам се за бит по всички линии, Златков. Вашето предположение за някаква грандиозна находка, която да е привлякла мистър Лемингтън, въпреки недоверието ми започна да става вероятно. Какво смятате да предприемете нататък?

— Какви са вашите нареддания, другарю полковник?

— Оставям всичко на вас.

— В такъв случай ще изпратя телеграма на Лемингтън, че ще се забавя още един ден и ще отлетя до София, за да поговоря с този археолог Иван Веселинов. Надявам се да се върна навреме, за да сваря в други ден сутринта кораба за Несебър.

— Имате ли нужда от някаква помощ?

— Все още не, но моля помощта, която имате предвид, да бъде в постоянна готовност. Играта всеки момент може да вземе остръ обрат...

[1] **Дукат** — средновековна златна монета. В различните страни и в различните епохи е имала различна стойност. ↑

[2] **Хеландии** — отначало товарни, после тежки средновековни бойни кораби. ↑

[3] **Дромони** — бойни кораби с платна и три реда гребци. ↑

[4] **Панфили** — бойни ветроходни кораби от Средновековието. ↑

[5] **Дебаркирам** — свалям войски от кораб на брега. ↑

[6] **Тангра** — главен бог на древните българи. ↑

КОКТЕЙЛЪТ „ДАЙКУИРИ“

Още докато рейсовият кораб маневрираше, за да влезе в пристанището, Златков видя, че „Блу скай“ е на обичайното си място към Равда. Когато слезе, капитанът забеляза, че една лодка с двама гребци го чакаше на малкия пристан — Лемингтън наистина не пропускаше и не забравяше нищо. Позна веднага гребците. Бяха радиотелеграфистът Джек и морякът Ели Бос — същият Ели Бос, който миналата неделя се бе напил „като лорд“^[1] на Сълнчев бряг, после бе възпявал звездите, като бе подчертавал всеки рефрен с по един камък в прозорците на хотел „Вега“, и на следната сутрин се бе събудил като пансионер на милицията. Тогава по молба на Артър Лемингтън Златков бе водил преговорите за освобождането му.

— Какво ново, момчета? — попита капитанът, като се настани на кърмата на лодката и улови руля^[2]. — Как я карахте през тези дни?

— Има новини, сър — отговори за двамата Джек. — От два дни сме непрекъснато на котва ей там, където е сега „Блу скай“, и не се връщаме на пристанището.

— О! — неопределено произнесе Златков.

— Да, сър — продължи дяволито радиотелеграфистът, — и от това най-много изпати приятелят Ели, който вече страда от засушаване на гърлото...

— „After rain comes fair weather“^[3] — засмя се Златков. Той не искаше да покаже колко силно впечатление му бе направило съобщението на Джек.

След четвърт час капитан Златков вече осведомяваше мистър Лемингтън за благополучното излекуване на сина си.

— Вероятно сте научили за пренасянето ни тук? — попита англичанинът, след като вежливо изказа поздравленията си по повод щастливото оздравяване на детето.

Да, Златков знаеше вече от гребците.

— Хората на Джералд Шейдлс се оплакваха напоследък, че шумът на пристанището пречел на съня им. Затова поговорих с

пристанищните власти и взех разрешение да се установим тук на котва. Разочарован ли сте от промяната?

Ако въобще можеше да се говори за разочарование Борислав Златков беше разочарован само от глупаво измисления повод за преместването.

— Не се тревожете за мене, мистър Лемингтън — отговори той с най-равнодушния тон, на който беше способен. — Аз и тук ще се чувствувам превъзходно. Важното е работата да върви добре...

Златков оставил малкия си багаж в кабината, но после не отиде направо в лабораторията, а се поразходи по палубата. Първото, което му направи впечатление, беше, че „Блу скай“ бе спуснал три котви. Очевидно капитан Макензи го бе прикрепил така, че да стои на едно място, независимо от вятъра и вълнението. След това вниманието му бе привлечено от отсъствието на леководолазите. Под водата имаше двама, а от останалите шест нямаше и следа. На Златков му се искаше да разбере къде се намират по това време, но се отказа — Майк Дорн го наблюдаваше от горната палуба, като се преструваше, че лъска някаква брава.

Преди следобедния чай на него му се удаде да остане за няколко минути насаме с Вера Маринова и я разпита за впечатленията ѝ от двета дни на неговото отсъствие.

— Веднага след отпътуването ви Артър Лемингтън уреди с пристанищното управление да останем тук на котва — започна тя. — Обикновено спущането на котвата не отнема на капитан Макензи повече от пет минути, но сега той толкова дълго избираше мястото, че изразходва около час и половина. Добродушният шишко Шейдлс, който в други дни е постоянен извор на шеги и смешки, от онзи ден е просто неузнаваем — мълчи, сърди се нещо, не пипва работа.

— Не забелязахте ли нещо по-особено на кораба?

— Не знам да ви разкажа ли или не. Още първата нощ чух особен шум на мотор.

— Корабният двигател?

— Не, не, нещо съвсем различно. Шумът идваше някъде отзад. Хрумна ми да погледна през илюминатора. И знаете ли какво ми се стори? Водата изглеждаше така, като че ли долната част на кораба светеше. Вярвате ли ми или мислите, че съм сънуvalа?

Борислав Златков кимна сериозно:

— Да, вярвам ви. Случи ли се нещо след това?

— Полюбопитствувах да узная повече, облякох се и излязох. Разбира се, още в следващата секунда пред мен застана Майк Дорн. Криво-ляво му обясних какво е привлякло вниманието ми. Той се залови да ми разказва, че ремонтирали машините и недвусмислено ми показва, че трябва да си остана в кабината.

— Колко време продължи този шум?

— Приблизително от единадесет вечерта до пет сутринта. Тази нощ историята се повтори. Попитах Джералд Шейдлс, но той се задоволи да изръмжи неопределено. Вие какво ще кажете, Златков? Не е ли странно да поправят машините нощем, когато ще беспокоят хората, а да бездействуват през деня?

Капитанът имаше твърде ясна представа за онова което ставаше на кораба, но предпочете да смънка нещо неясно.

— Знаете ли къде са леководолазите?

— От два дни се явяват на работа само двама. Доколкото схванах, Трейнор и останалите пет спят или се крият някъде през деня и едва привечер се явяват на палубата или засядат на покер в каюткомпанията.

Вечерта премина както обикновено — вечеряха, слушаха музика, приказваха на незначителни теми. Само Джералд Шейдлс, този заклет бъбривец, не взе участие в разговора, а се залови да реди пасианси на една отдалечена масичка. В десет часа си пожелаха лека нощ и се разотидоха по кабините си.

Златков легна, тури до себе си пепелника и цигарите, запуши и се зачете в никаква книга. Мина единадесет, но нищо не се случи. Капитанът се досети, че навярно светлината в кабината му смущава тайнствените нощи работници, затова угаси лампата, но продължи да пуши и бодърствува. Около полунощ се разнесе напевен шум на мотор. Изглежда двигателят беше много мощн, защото целият корпус на „Блу скай“ трепереше и се тресеше.

Борислав Златков отвори илюминатора и провря глава навън. Вера Маринова имаше право — мощните, подводни прожектори бяха пуснати в действие и от тяхната светлина водата под кораба изглеждаше жълто-зелена. Капитанът затвори прозорчето, запали лампата си и позвъни. Камериерът се яви в много по-късо време, отколкото бе необходимо, за да се измина коридорът.

— Заповядайте, сър — каза той, като гледаше подозрително изпод сплеснатото си чело.

— Чувате ли някакъв особен шум, Дорн? — флегматично попита капитанът.

— Да, сър. Поправят мотора на климатичната инсталация.

— Но защо нощем? Този час не е ли твърде, хм, неудобен за ремонт?

— Напълно сте прав, сър. Но през нощта е по-хладно и климатичната станция може да се изключи временно.

— Много съжалявам, но този шум ми пречи да спя. Уж избягахме от шума на пристанището, пък... Бихте ли ме завели в машинното отделение? Искам да помоля...

— По-добре не отивайте, сър — бързо изрече камериерът. — Мистър Тапат, старшият механик, не допуска никого в машинното отделение. Ще възникнат неприятности.

— Тогава бих искал да се видя с капитан Макензи.

Майк Дорн се поколеба. Фигурата му, запълнила очертанията на вратата, наистина наподобяваше горила — массивният труп, сплеснатата глава без врат, дългите до коленете ръце и кривите крака му придаваха нещо уродливо и примитивно.

— Почакайте няколко минути, сър. Ще се опитам да уредя нещо и ще се върна да ви уведомя.

Въсъщност камериерът не се върна повече. Но след пет минути тайнственият шум замря и подводните прожектори угаснаха.

Преди да заспи, капитан Златков дълго обмисля създалото се положение. Наистина тази нощ той бе успял да осути работата на леководолазите. Но докога? Артър Лемингтън не беше човек, който ще остави нещата до половина. Той щеше да намери нова форма, за да продължи работата. Но каква щеше да бъде тя? Какво ще измисли този път неговият изобретателен мозък?

А не е ли време да извести вече полковника и да поиска помощ? Златков премисли и тази възможност и накрая със съжаление я отхвърли. „Трябва да действуваме само при сигурни доказателства за вина — бе казал полковникът. — Иначе рискуваме да си навлечем на главите първокачествен дипломатически скандал!“ Тези сигурни доказателства още липсваха. Наистина имаше улики, но те още бяха недостатъчни...

На следния ден всичко продължи както обикновено. Златков очакваше Лемингтън да даде обяснение за нощния шум, но вместо това само капитан Макензи се задоволи да изплюе през борда тютюна си и да изговори на своя непонятен „кокни“ (макар че, когато искаше, той можеше да говори на чист английски език) едно извинение, от което Златков разбра само, че този шум повече няма да се повтори. И наистина вечерта Борислав Златков бдя и се бори със съня много часове, като се ослушваше за мотора, но нощта премина тихо и спокойно. Заспа на разсъмване и непрекъснато сънува кошмари — беше разтревожен, че може би Лемингтън го бе надхитрил, измисляйки някакъв безшумен начин, за да продължи подводните работи. И когато стана на сутринта, капитанът беше вече твърдо решил през следващата нощ да намери начин, за да провери какво става на кораба.

Изследванията в лабораторията вървяха мудно — никой не казваше, но всички разбираха, че работата беше свършена и че всичко онова, което се насилаха още да вършат, беше безполезно и ненужно. Джералд Шейдлс изобщо не правеше усилия да си придава вид, че работи. Той се задоволяваше да се мерне за минута в лабораторията и изчезваше в малкия си личен кабинет, където прекарваше целия ден с някой роман на Агата Кристи или Жорж Сименон^[4] в ръка. Дали с това не искаше да подскаже на българите, че друго, а не хидробиологическите изследвания бяха истинската цел на експедицията? Борислав Златков не можа да си отговори на този въпрос, но и без това изпитваше искрено съжаление към хидробиолога — вътрешно честен човек, Шейдлс сигурно горчиво проклинаше часа, в който бе дал съгласието си да участва в тази експедиция.

През деня Златков издебна едно отсъствие на Майк Дорн и успя да задигне три-четири метра корабно въже, което грижливо скри под дюшека на леглото си. То щеше да му трябва през нощта.

Вечерта премина весело. Капитан Макензи донесе грамофона си и плочите със стари романси, после покани мис Джойнър да изиграят някакъв ирландски танц. Трейнор разказа няколко интересни приключения, преживени от него в дълбините на Средиземно море. Накрая сам мистър Лемингтън им приготви по един коктейл „Дайкуири“, като шеговито се похвали, че в този коктейл е по-добър специалист дори от барманите на лондонските Риц-Карлтън и

Клеридж. И наистина всички признаха, че питието беше повече от превъзходно.

Като се прибра в кабината си, Златков се приготви отново да бодърствува. Към десет и половина обаче усети, че безсънието от предната нощ неудържимо натежава на клепките му. Взе един студен душ и се ободри за малко. За твърде малко, уви! Защото към единадесет часа реши да полегне „само за минута“ и когато отвори очи, навън отдавна беше ден...

— Чухте ли онази странна машина? — попита го Маринова, когато се видяха по-късно. — Цяла нощ не ме остави да мигна!

— Нищо не съм чул — гузно призна капитанът. — Цяла нощ съм спал като пеленаче...

— Кажете „като умрял“, за да ви повярвам — каза хидробиоложката. — Корабът се тресеше така, като че всеки миг се готвеше да се разпадне на парчета!

Денят не донесе нищо необикновено, но затова пък вечерта обещаваше да бъде още по-весела от предишната. Отново слушаха старинните романси на капитан Макензи, след това преминаха на по-modерни ритми от магнитофонните записи на Трейнор. Когато настроението достигна връхната си точка, Артър Лемингтън покани Вера Маринова на танц. Изкуството на танца не спадаше към дарбите на Златков, но той се реши да последва примера на англичанина и покани Мери Джойнър. Капитанът не можеше да прецени дали се справя със стъпките и тактовете, но ако се съдеше по все по-плътното притискане към него, англичанката не беше недоволна от своя партньор. Ала когато капитанът вече започна да вижда в това притискане прояви на онази агресия, за която бе свикнал да мисли в минало време, Мери Джойнър го привлече по-далеч от останалата компания и му прошепна:

— Искате ли да не ви се доспи тази нощ? Тогава не пийте коктейл!...

Златков трепна и отново пропусна такта. За щастие той беше такъв танцьор, че грешката му не направи впечатление никому.

— Не се ли страхувате, че ако узнаят за предупреждението ви?...

За околните красивата стройна двойка в този момент само увлечено танцуваше „чик ту чик“^[5].

— Във всеки случай мистър Шейдлс вече знае.

Танцуваха увлечено още една минута, после Златков каза тихо:

— Искате ли да ми направите една услуга? — Младата жена потвърди с едва забележимо кимване на глава. — Когато сервират коктейлите, изпуснете своята чаша на земята...

— А сега ще ви пригответ пак от моя специалитет — обяви високо Артър Лемингтън, когато танцът свърши. — „Дайкуири“, това означава да се съберат в една чаша слънцето на екватора, красотата на Северното сияние, романтиката на южните морета, ароматът на алпийските цветя и... топлотата на българското гостоприемство.

Разнесоха се аплодисменти, тон на които даде Борислав Златков. Минута по-късно Лемингтън вече разклаща миксера със сръчността на професионален барман.

Разсипаха коктейлите и развеселеният от погълнатото преди това вино капитан Макензи се изправи да произнесе някакъв тост, когато внезапно мис Джойнър изпища сподавено и изпусна чашата си, като част от питието се изплъска върху роклята ѝ. Втурнаха се да ѝ помогнат. Златков използува сгодната секунда и с бързина, която не отговаряше на привидната му флегматичност, размени чашата си с тази на Вера Маринова. Огледа се. Всички бяха заети около младата англичанка, само закръгленият Джералд Шейдлс бе вперил замислени очи в него. Но щом погледите им се срещнаха, Шейдлс отмести своя и се престори, че разглежда някаква картина на стената.

Артър Лемингтън приготви един коктейл специално за мис Джойнър и покани компанията да пие за успеха на експедицията.

— И за моята славна бабичка в Лъндънери — допълни капитан Макензи.

Половин час по-късно Борислав Златков прикри с ръка една прозявка. Лемингтън обаче го забеляза и предложи да се разотидат по кабините си.

Златков се прибра и се хвърли с дрехите си на леглото, като се престори на дълбоко заспал. Минутите затекоха убийствено бавно. По едно време в коридора се разнесе подозрителен шум, но нищо не последва и отново се въззари тишина.

Измина още един час. Тогава Златков долови как бравата се обръща и вратата безшумно се открехва. Разбра — сега нечии очи го наблюдаваха.

— Спи — избоботи гласът на Майк Дорн и два чифта стъпки приближиха към леглото на капитана. Една ръка побутна рамото му, но „спящият“ не помръдна.

— Бедното детективче — произнесе иронично един глас на леко завален български език и капитан Златков едва се удържа да не подскочи. Ето кой бе подслушвал разговорите му чрез вградения в стената микрофон — гласът принадлежеше на радиотелеграфиста Джек! — Бедното детективче! След този крепък сън то ще се върне с поправени нерви и напълняло...

— Какво мърмориш ти там? — сгълча го камериерът.

— Нищо — отговори на английски Джек. — Радвам се на спокойния сън на нашия любезен гост. Какво, да облечем ли пижамката на бебето, Майк?

— Хайде, измитай се. Сега не е време за глупави шеги!

Двамата излязоха, но преди това преместиха ключа и го превъртяха от външната страна на вратата.

[1] „As drunk as a lord“ — „пиян като лорд“, т.е. както може да се напие само богат човек (англ. поговорка). ↑

[2] **Рул** — кормило на кораб; **рулеви** — матросът, който е на руля. ↑

[3] „След дъжда настъпва хубаво време (суша)“ — (англ. пословица). ↑

[4] **Агата Кристи и Жорж Сименон** — прочути съвременни автори на криминални романи. ↑

[5] „Cheek to cheek“ — „буза до буза“ (англ.). ↑

НОЩНА ГОНИТБА

Капитан Борислав Златков остана да лежи неподвижно. След десетина минути някъде в търбуха на „Блу скай“ загърмя познатият шум на тайнствения мотор. Откъм кърмата долетяха непредпазливи гласове. Нощната дейност на експедицията бе започнала.

„Спящият“ търпеливо изчака да мине още около половин час, стана и тихо натисна бравата. Усмихна се — да, вратата наистина беше заключена отвънка. Златков извади скритото под дюшека въже и направи по него няколко големи възли. После отвори илюминатора, върза единия край на въжето за крака на леглото, а другия прехвърли през прозорчето. Тогава се съблече по бански гащета, с безкрайна предпазливост се провря през илюминатора и с котешка пъргавина се спусна по въжето в осветената от подводните прожектори вода.

Първата му работа беше да се гмурне и да преплува под повърхността по-далеч от кораба. Когато излезе извън жълтия кръг на корабните светлини, той се извърна и внимателно проучи обстановката. На ниската площадка, разположена на кърмата, няколко души се суетяха около един пърпорещ мотор. Златков успя да различи механика Тапат, грозната фигура на Майк Дорн и трима леководолази с апарати на гърба. По мостица се разхождаше една сянка, но в тъмнината не можеше да се определи дали е вахтеният или капитан Макензи. Няколко леководолази навярно работеха под водата близо до задната част на кораба, защото там морето кипеше от въздушни мехури.

Златков заплува наоколо. Мисълта му работеше напрегнато. Какво трябваше да направи? Или по-скоро какво можеше да направи? Главната му задача безспорно беше да проучи тайнствената дейност, която се вървеше на дъното, да събере липсващите му доказателства. Но как да се приближи незабелязано до там? Как да измами бдителността на хората при кърмата, за да се промъкне достатъчно близо и да се гмурне до дъното?

Хрумна му смел план — рискован, но все пак осъществим. Златков преплува до носа на „Блу скай“, после, почти долепен до борда, измина разстоянието до средата на кораба. Тук една минута вдишва и издишва дълбоко, за да обогати дробовете си с повече кислород, и със силен мах се гмурна под корпуса на кораба. Раздравамото си в никакви миди, залепени за борда, но продължи да се спушта надолу. Внимателно заобиколи светещото око на подводния прожектор и потърси с очи прохода на „вътрешната стълба“ към морето. Извън лъчите на прожекторите цареше непроницаем мрак, който поглъщаше и удавяше всичко. Капитанът се залови да опипва с ръце стените на кораба. Въздухът в гърдите му започна да се изчерпва, появиха се остри гърчове, които започваха някъде от стомаха и се изкачваха до гърлото му, болезнени спазми притискаха гърдите му, но с последни сили Златков продължаваше да търси прохода. Когато се отчая и вече реши да изплува към повърхността, ръката му внезапно хълтна в никакво празно пространство. Той се провря в отвесния проход и бързо се издигна нагоре. Два, три, четири метра... и главата му се озова над водата.

Златков се слуша. Горе, на вътрешната леководолазна площадка, нямаше никакъв шум. Той почака да успокои дишането си, после полека се заизкачва по стълбичката към площадката. Да, горе наистина нямаше никой. Капитанът прерови площадката и скоро попадна на онова, което му трябваше — чифт перки, маска и един зареден дихателен апарат. Да се екипира беше работа за по-малко от минута и вече с апарат на гърба той отново се спусна по „вътрешната стълба“ и се потопи в морето.

Капитанът се отдалечи на около петдесет метра от кораба, спусна се до дъното и като се ориентираше по светлината на прожекторите, бавно и внимателно се запровира назад между скалите. Обезпокоени от шума и светлината, около него кръжаха ята от хиляди малки риби — отиваха спокойно към осветения кръг на дъното, връщаха се в паническо бягство, обикаляха нерешително и пулеха белезникавите си очички. Като приближаваше към леководолазите, Златков започна да различава по-големи подробности. Най-напред забеляза тръбата на драгата, която се извиваше на дъга и изхвърляше по течението облаци от пясък и мътилка. Леководолазите още не се виждаха. Те се бяха вкопали дълбоко в дъното и само от време на време, когато се

преместваха, се появяваха за секунда в сноповете лъчи на прожекторите.

Златков измина още няколко метра, избиколи някаква четвъртита скала и изведнъж се намери на самия ръб на изкопа. Знаеше — трябващо мигновено да избяга! Но тогава погледът му попадна на един предмет, каквито, според полковника, имаше само в приказките, и той забрави всичко...

Изкопът, с диаметър около осем или десет метра, се скосяваше конусообразно надолу. В центъра, накъдето водеше тръбата на драгата, почти напълно освободен от пясъка и тинята, се възправяше един колосален престол. В първия момент Златков не повярва на очите си. Но не, нямаше грешка. Пред него наистина се намираше един престол, целият изкован от злато и обсипан с кичури разноцветни камъни — сини аметисти и сапфири, бистри като сълза диаманти, кървавочервени рубини, млечнобели опали, зелени смарагди и жълти топази смесваха отблъсъците си в неизразимо със сияние.

Тронът беше по-висок от човешки ръст, може би два метра и половина, и всеки сантиметър от него беше великолепно произведение на гравьорското майсторство.

През зеленикавата прозрачност на водата Златков успя да забележи, че страничните облегала представляваха два лъва. Във фигурите и главно в главите на лъзовете неизвестният майстор бе успял да съчетае израз на царствена сила и самоувереност, на горда властност и докато ги съзерцаваше, на капитана се стори като че ли те внезапно оживяват и с цялото съзнание за могъществото си показват на света, че са господари на животинското царство.

В най-горната част на високото задно облегало някакъв дъгообразен надпис обграждаше един релефен кръст: властниците, които преди много векове са седели на този трон, навярно са искали непрекъснато да напомнят на поданиците си, че само кръстът — олицетворение на божествената сила — стои по-горе от тяхната власт и че сам вездесъщият бог е дал в ръцете им правото да владеят и господствуваат. Под кръста и надписа се виждаха изваяни бойни сцени. Златков беше слаб в археологията, но предположи, че това са навярно картини от миналите победи по бранните полета на онези, които от височината на този престол бяха решавали съдините на хиляди човешки души.

Очарован, омаян, Златков беше забравил къде се намираше и какво трябваше да върши и само гледаше захласнато тази неповторима творба на изкуството. Но внезапно едно побутване по рамото го накара да се върне към действителността. Той се обърна рязко и се озова лице в лице срещу Трейнор. Бездействието продължи по-малко от секунда — секунда, в която по-изненадан и объркан беше безспорно англичанинът. Но в следващия миг Трейнор можа да се увери, че нищо не беше по-измамно от меланхоличния и флегматичен вид на българина. Преди още той да беше съобразил каквото и да било, Златков протегна ръце и с ненадейно и стремително движение съмкна маската от очите и изтръгна мундщука на апаратата от зъбите му.

Капитанът не загуби време да види последиците от светкавичната си атака, а се втурна да плува по-далеч от светлината. Като измина около двадесетина метра, той се спотай в цепнатината между две скали и се ослуша. Участен шум на няколко апарати бързо приближаваше към него — цялата група на леководолазите като глутница се бе спуснala по петите му. Какво да направи? Златков беше сравнително добър плувец, но не можеше да се сравнява с майсторството на тези професионални леководолази — нямаше да преплува и петдесет метра и те щяха да го настигнат. А да приеме борба сам срещу пет-шест силни мъже не щеше да бъде нищо друго освен глупав и безсмислен героизъм.

Той се промуши по-дълбоко в цепнатината и замря неподвижно. Шумът наблизаваше и след малко Златков забеляза как на два метра над него премина с бясна скорост леководолаз — дали не се изльга, че това беше сам Артър Лемингтън? — като остави фосфоресцираща диря зад перките си. О, какво щастие беше, че хората на Трейнор нямаха със себе си непромокаеми фенерчета!

Като изчака още около минута, за да се отдалечат преследвачите, Златков напусна скривалището си и се устреми към кораба. За връщане на съоръженията на мястото им не можеше да се мисли — сега всяка секунда беше решителна. Затова щом достигна до въжето, което още висеше от илюминатора на кабината му, той захвърли във водата апаратът, перките и маската и като използваше възлите по въжето за стъпала, сръчно се покачи нагоре. Озовал се в кабината, той посвети няколко минути на трескава работа — отвърза и изхвърли през

прозорчето въжето, затвори илюминатора, избърса се в хавлията си, навлече дрехите и се хвърли в леглото.

Не успя да определи дали беше изтекла минута или половин час, когато в коридора изтрополяха стъпките на тичащи хора и някой грубо натисна бравата на вратата му. После ключът се обърна и няколко души влязоха в кабината. Златков се размърда неспокойно, но продължи „съня“ си. Стъпките приближиха до леглото му.

— Казах ви, че спи, сър — обади се гласът на Майк Дорн. — Аз се уверих с очите си, че упойката го е хванала.

— А аз ви уверявам, че беше Слейткоу, сър — противопостави му се Трейнор. — Видях го само за миг, но затова пък съвършено ясно!

Както беше обърнат с лице към стената, капитанът усети, че някой се навежда над него и го изучава.

— Знаете ли, Трейнор — каза след малко Лемингтън, — отдавна имам впечатление, че вие сте един ненадминат глупак.

— Но аз съм сигурен, сър — обиди се леководолазът. — Как да не съм сигурен, като го видях с очите си... — Дотук Трейнор казваше истината, но после си приписа и несъществуващи заслуги: — Даже се сборичкахме и аз почти го бях надвил, когато маската ми се свлече и...

— Тогава навярно ще можете да mi обясните — прекъсна го Лемингтън — как е успял да заключи вратата отвън, след като се е върнал? Или ако е използвал прозореца, дали е подскочил от водата като хвърчаща риба?

Някой завроя пръсти в косата на капитана.

— Ето, косите му са влажни — настоя Трейнор и Златков изтръпна — проклетата му руса коса щеше да го предаде. Но тогава камериерът му се притече на помощ:

— Изпий и ти такава доза приспивателно и не само косите, но целият ще плувнеш в пот...

За малко се възцари мълчание. Изглежда Лемингтън размишляваше, а останалите изчакваха последната му дума.

— Утре вечер вдигаме престола и изчезваме — произнесе най-сетне Артър Лемингтън. — Нашият шпионин не е напускал леглото си тази нощ, но може да е бил друг от брега. Така или иначе, положението става опасно. С другите неща, които са заровени по-надолу в пясъка, няма да се занимаваме. „All covet, all lose“^[1]. Чувате ли, Макензи? — Едно изджвакване показа, че и капитан Макензи беше между

среднощните гости в каютата на Златков. — Всяка минута бъдете готов за отплаване. Първата ни цел ще бъде да излезем от българските териториални води, а нататък вече е лесно. Българите не ще дръзнат да нападнат кораб под английски флаг в неутрални води. Все пак кажете на Джек да улови вълната на турския черноморски флот. Ако забележим, че българите се готвят да ни преследват, ще поискаме помощ по радиото... — Хитър и съобразителен, Артър Лемингтън наистина не оставяше нищо на случайността.

Четиримата излязоха от кабината. Предвидливият Майк Дорн не пропусна отново да премести ключа.

[1] „Да ламтиш за всичко, значи всичко да загубиш“ (англ. пословица). ↑

ПЛЕННИК

На сутринта Златков потърси шефа на експедицията и като намери благовиден предлог, помоли една лодка да го заведе до града.

— Съжалявам много, но не мога да ви усълужа — отговори на молбата му Лемингтън. Тонът му беше образец на учтивост. — Тази нощ пристанищното управление е пратило съобщение на капитан Макензи, че на брега е избухнала епидемия на тифус и е обявена обща карантина. — Англичанинът лъжеше спокойно и безочливо. — Всяка връзка с брега ни е забранена.

— В такъв случай — моля да се свържа по радиото с пристанищното управление. Ще поискам индивидуално разрешение и ще греба сам до брега.

— Принуден съм повторно да ви откажа, мистър Златков — поклати глава Лемингтън. Лицето му, закрито зад синкавия дим на лулата, беше непроницаемо. — Морякът Дик Слоун се е разболял тази нощ и Джералд Шейдлс, който, както знаете, изпълнява при нас и функциите на лекар, се съмнява, че е тифус. Капитан Макензи иска от пристанището да ни изпратят специалист и оттам наредиха до идването на лекаря всички хора на борда да се изолират един от друг. Така че и ние с вас...

— Искате да кажете...

— Вярвайте, безкрайно съжалявам, но е точно така. Трябва да отидете в кабината си и да изчакате идването на санитарните власти.

Борислав Златков се огледа. Нямаше възможност да се възпротиви — покрай фалшбордовете крачеха двама моряци с ръце в издупите джобове и му отрязваха пътя за бягство. Той се подчини мълчаливо на заповедта и тръгна към кабината си. Артър Лемингтън любезно го съпроводи.

Първото нещо, което Златков забеляза, беше, че външният метален капак на илюминатора му беше затворен със здрави болтове. Той се засмя и се обърна иронично към придружителя си:

— Моята болнична стая твърде напомня на затворническа килия, мистър Лемингтън...

— Това е само за ваше добро — отговори му в същия тон англичанинът. — Тифусът е ужасна болест с голям процент смъртност. Но аз се надявам, че санитарните власти не ще закъснеят и отшелничеството ви няма да продължи много. Храната ще ви се сервира тук. Ще ми дадете ли възможност да ви усъджа с още нещо? Мога да ви предложа няколко чудесни книги...

— Благодаря — отказа капитанът, като си придаваше вид на пълно безгрижие. — Имам тук една книга върху цистозира барбата. Честна дума, това е много поучително съчинение!

Разкланяха се и Артър Лемингтън излезе, като безцеремонно обърна ключа от външната страна на вратата. Щом остана сам, маската на безгрижие падна от лицето на капитана. Той се заразходжа из тясната кабина и затананика арията на тореадора. Ако чуеше отнякъде това изпълнение, Жорж Бизе би се самоубил от отчаяние.

Златков беше пленник. Какво щяха да правят по-нататък с него и Маринова? Дали се готвеха да ги отвлекат? Или може би някъде навътре в морето щяха да ги натоварят на една лодка и да ги пуснат сами да гребат към брега? Той разтърси глава — сега тези проблеми не трябваше да го занимават. Истинската му задача беше да попречи на готвещата се чудовищна кражба. Да попречи — но как? Да разбие стоманения капак на илюминатора беше абсурдна мисъл. Не можеше и да разчита на някаква подкрепа отвън — според уговорката им с полковника, помощта щеше да дойде след съответен сигнал от капитана. Тогава?

След дълго преценяване Златков реши, че единствената възможност беше да нападне човека, който щеше да му донесе храната, и тогава да опита щастието си в пътя до брега. Но надеждите му се оказаха напразни. Лемингтън беше чужд на рисковете: храната донесе Майк Дорн, но съпроводен от един моряк с ясно очертан пистолет в джоба.

— Какво ново име из кораба, Дорн? — запита капитанът.

— Нищо, сър — почтително отговори камериерът. — Работата е замряла напълно.

— Но чувам един мотор, който работи.

— Моторът на климатичната инсталация, сър — нагло изльга другият. — Както всички кабини са запечатани, не може да не се пусне климатичната инсталация. Иначе хората ще се издушат...

— А как е бедният болен Дик Слоун?

— Върви на лошо — лицемерно въздъхна Майк Дорн. — Пък и тези лекари още се бавят...

Като се страхуваше от нова порция упойка, Златков не се докосна до храната и питието, а се задоволи да пие от блудкавата вода в банята.

Следобедът премина в мъчително бездействие. Капитанът знаеше, че изтеглянето на скъпоценния трон няма да стане преди да падне нощта — за извлечането на такава тежест трябваше да се използува винчът^[1], а Лемингтън не можеше да си позволи лукса да привлече с него вниманието на евентуалните наблюдатели от брега, — но въпреки това не знаеше какво да предприеме, как да действува.

По-късно му донесоха и вечеря, но той и от нея не хапна, а продължи да се разхожда нагоре-надолу из кабината си.

Часът стана девет, после десет... единадесет... Моторът на драгата отдавна беше загълхнал и сега се разнесе скрипливият звук на винча, съпроводен от гръмките команди и проклятия на капитан Макензи.

Златков чувствуваше, че главата му ще се пръсне. Той напрягаше ум, но не намираше изход.

Към единадесет и половина крадливи стъпки приближиха до вратата му и ключът в бравата се обърна. Настръхнал, готов на всичко, Златков с бързо движение отвори вратата. Навън стоеше Мери Джойнър. Изненадан, капитанът сложи предупредително пръст на устните си и й обясни със знаци, че в стаята има микрофон. Придърпа я навън по коридора и тогава младата жена му каза шепнешком:

— Всички са на палубата. Ако искате да правите нещо, сега е сгодната минута...

Не беше време за дълги разговори и обяснения. Златков стисна ръката й и отговори задавено:

— Благодаря ви, Мери. — Той за пръв път я наричаше с малкото й име. — Никога не ще забравя...

— Вървете — прекъсна го тя. Гласът й звучеше топло и със сподавена интимност. — Вървете и, моля ви, пазете се! Тези хора са ужасни!...

Златков безпрепятствено се промъкна по коридора, излезе на палубата и се сви до една от спасителните лодки — двамата стражи продължаваха да крачат покрай фалшбордовете. Пропълзя в сянката на лодките и надзърна. На кърмата кипеше напрегната работа — сновяха хора, трещяха машини, разнасяха се викове. Капитанът погледа и се отдръпна пълзешком. Раненото му предната нощ рамо го болеше, но той се насиљваше да забравя болката. Заобиколи люка^[2] на машинното отделение и като се увери, че наоколо нямаше хора, изтича по стълбичката до горната палуба. Тук също беше спокойно. Мери Джойнър бе имала право — с изключение на двамата пазачи сега всички бяха заети на кърмата.

Като се провираше в сянката на надстройките, капитан Златков достигна целта на „експедицията“ си. В рубката^[3] на радиотелеграфиста светеше — изглежда и Джек бе останал на поста си. Вратата беше откърхната, но капитанът не посмя да влезе — за да я отвори напълно, да се ориентира и да достигне до радиотелеграфиста, му бяха необходими поне десет секунди, а те щяха да бъдат безкрайно дълго време, ако Джек беше, да речем, с пистолет в ръка. Поколеба се, после намери някакво желязо и застана до вратата. Втикна пръст между зъбите си и като се мъчеше да имитира съскация говор на Артър Лемингтън, изговори високо:

— Халоу, Джек!

Отговорът на Джек щеше да бъде решителен; той щеше да донесе успех или катастрофа.

— Заповядайте, сър — обади се отвътре радиотелеграфистът и капитанът въздъхна облекчено.

— Свързахте ли се с турските военни кораби? — Този въпрос имаше за цел да разсее евентуалното съмнение на моряка.

— На тяхната вълна съм, сър. Да предам ли нещо?

— Вземете този текст — все с пръст между зъбите, сякаш държеше лула, продължи Златков. — Като ви дам знак, и ще го предадете.

Чу се как Джек става от стола и изминава няколкото крачки до вратата. Златков се притисна о стената и вдигна ръката с желязото. Джек се показа от осветената врата, удар! — и радиотелеграфистът се строполи в безсъзнание на палубата.

Капитанът завлече безжизненото тяло в рубката. Да върже пленника си и да натика една кърпа в устата му беше работа за минута. После приближи до радиостанцията и я прегледа. Уви, още първият поглед му донесе разочарование — скалата не беше разграфена на метри, а на ярдове и футове^[4]... Златков постави слушалките на ушите си и бавно завъртя копчето. Лъстив женски глас пее чувствена песен... Обърна още малко копчето. Италиански скородумец предава новини... Скеч от парижко вариете... Някаква екзотична музика... По челото на капитана лъснаха капчици пот. Някакви побеснели барабани... „Овладей се! — повтаряше си Златков. — Запази спокойствие! Започнеш ли да нервничиш — загубен си!“ Шестата на Чайковски... Малко по-нататък: Говорит Москва, говорят Москва... Остри синкопи на тромpetи... И изведнъж се разнесе един божествен глас:

— ... Вятър работа значи. Коле? Коле? Чуваш ли ме, бе? Кажи на онзи в самолета, че всичко, което хвърчи, не се яде... Тъй, тъй му кажи... Никакъв паламуд няма значи... Свети, бе. Свети водата, ама от цаца. Ца-ца! Напразно бъхтахме пътя!...

Златков включи предавателя и заговори в микрофона:

— Ало! Ало! Откъде говорите?

Кратко мълчание. И после:

— Ти пък кой си, бе?

— Отговорете бързо! Откъде говорите?

Ново замълчаване.

— Коле, ако си правиш майтапи с мене...

— Престанете с глупостите — скара се капитанът. — Въпросът е от държавно значение!...

„Държавно значение — помисли той. — Какво ли, дявол да го вземе, очаквам да се разбере от тези думи?“

Но изглежда неясното за него беше съвсем ясно за непознатия говорител. Той най-сетне схвана, че това не е „майтап“ на Колето, защото гласът му веднага се измени:

— Говори PeKe^[5]-12. Говори PeKe-12. Намираме се на четиридесет мили изток-югоизток от Созопол. Кой е насреща?

— Слушайте ме и не ме прекъсвайте! Говори капитан Борислав Златков. Чухте ли? Ка-пи-тан Злат-ков! Предайте веднага до милицията във Варна, че капитан Златков иска помощ. По-мощ! Тази нощ корабът „Блу скай“ ще...

Златков не успя да завърши. Върху черепа му се стовари страхотен удар и той загуби съзнание.

[1] **Винч** — корабна торавоподемна машина; корабен кран. ↑

[2] **Люк** — отвор върху палуба на кораб за слизане, за товарене и пр. ↑

[3] **Рубка** — кабина със специално предназначение (за управление, радарна или радиослужба и пр.). ↑

[4] Английски мерки за разстояние: 1 ярд = 3 фута = 0.9144 м; 1 фут = 0.3048 м. ↑

[5] Риболовен кораб (съкратено РК). ↑

БЯГСТВОТО НА „БЛУ СКАЙ“

— Скорост?

Капитан Макензи изплю тютюна от устата си и отговори:

— Двадесет възела^[1], сър.

— Вдигнете още!

— Не може, сър. — Капитан Макензи се колебаеше. — Аварийната е двадесет и четири възла, но рискуваме да стопим машините...

— Вдигнете, ви казвам! — кресна не на шега Лемингтън. — Какво предпочитате: да запазите мотора или да загубите кожата си?!

Капитан Макензи сви примирително рамене, взе тръбата, която като телефон го свързваше с машинното отделение, и извика:

— Тапат, дай аварийна!... Нищо, нека се стопи. Дай аварийна!

Моторът изгърмя яростно. За миг корабът като че ли подскочи, после се втурна бясно напред. Артър Лемингтън погледа няколко минути в черната пелена на ноцта, после бавно слезе от капитанския мостик и със спокойни крачки се отправи към кабината, където Майк Дорн и един моряк пазеха вързания Златков.

Пленникът се бе свестил, но един чудовищен оток на главата му още сочеше мястото на удара.

— Радвам се да ви видя жив и здрав — каза Лемингтън, като премести лулата в другия ъгъл на устата си. В гласа му нямаше ирония, а по-скоро спортсменско уважение към победения противник.

Лицето на Златков се сви от болка, но той произнесе ясно и отчетливо:

— Мистър Лемингтън, пред вас е капитанът от Българската народна милиция Борислав Златков. В името на закона ви заповядвам да обърнете кораба и да се отправите към най-близкото пристанище. Не мога да ви обещая пълно освобождаване от отговорност, но поемам задължение изпълнението на заповедта ми да се счита смекчаващо вината обстоятелство.

Лемингтън се престори, че не чул последните думи на пленника.

— Капитан? О-о-о! Поздравявам ви. Като съдех от възрастта ви, не допусках да сте повече от лейтенант...

— Изпълнете заповедта ми, иначе ще понесете всички последици — повтори натъртено Златков.

— Последици? Засега не сме още във фазата на последиците, драги капитане, а на простото настояще. В този момент „Блу скай“ със златния престол на борда плава с двадесет и четири възла скорост на изток и след четвърт час ще излезе от българските териториални води.

— Лемингтън замълча, като очакваше, че капитанът ще възрази нещо, но Златков предпочете да не се обади. — Вие бяхте превъзходен противник, капитане — продължи с неподправено уважение англичанинът, — противник умен, съобразителен и ловък. Искрено съжалявам, че между спомените ви от нашата експедиция ще остане и този, хм, неприятен инцидент...

Златков се задоволи да скрива колкото може мъчителната си болка и да мълчи.

— Струва ми се, че безпогрешно чета мислите ви, капитане. В този момент вие си казвате, че „he laughs best who laughs last“^[2], нали? Е добре, трябва да ви разочаровам. Джек ми предаде съдържанието на вашето съобщение по радиото. Не се изненадвате, че Джек говори български? Значи и това не е тайна за вас? О, не мога да скрия, че възхищението ми към вас непрекъснато расте. Та, казвам, Джек ми преведе вашето съобщение. Уверявам ви, то е твърде объркано и неясно, за да очаквате някакъв съществен резултат. При това, хм, нещастният инцидент попречи да го довършите. Но дори и да приемем, че то ще бъде разбрано. Мислите ли, че ще изиграе някаква роля? „Милувката“, която получихте от Дик Слоун...

— Твърде тежка милувка за човек, болен от тифус — не се сдържа и подхвърли Златков.

— Морският въздух лекува бързо — прие шагата Лемингтън. — Йодни пари и така нататък. Та „милувката“ съвпадна по време с изваждането на златния трон и точно осемнадесет минути по-късно „Блу скай“ вече летеше на изток. Е, кажете, капитане, можете ли да разчитате на някаква помощ?

Пленникът не отговори. Той се стремеше да показва твърдост, но дълбоко в себе си напълно споделяше съмненията на англичанина.

— Къде е Вера Маринова? — попита той след малко.

— Браво! Вие сте истински джентълмен, Златков. Дори и в положението, в което се намирате, вие продължавате да бдите над вашата сънародница. Мога да ви успокоя. Мис Маринова се радва на всички удобства, които можем да й създадем... зад заключената врата на кабината ѝ. Впрочем бихте ли имали любезността да ми отговорите на един въпрос? Как успяхте на два пъти да се измъкнете от кабината си?

Лемингтън почака за отговор, но Златков упорито мълчеше. Той забеляза връзката, която англичанинът правеше между Вера Маринова и неговото, на капитана, освобождаване от кабината и предпочтете с мълчанието си да продължи заблуждението му.

На вратата се почука и в кабината влезе морякът Ели Бос. Зачервеният му нос издаваше, че той бе успял да докопа алкохолните запаси на „Блу скай“.

— Изпраща ме капитан Макензи, сър — изфъфли той, като се усмихваше глуповато. — Моли да отидете при него на мостика.

— Ще дойда след малко — отговори Лемингтън и с махване на ръка отпрати моряка. После се обърна отново към пленника: — Да се върнем на нашия разговор, капитане. Вие искате да се отправим към най-близкото пристанище и да се предадем на вашата милиция. Това, разбира се, е най-изгодното за вас. Но, помислете си, какво бихте направили, ако бяхте на мое място.

— Ако бях на ваше място, аз положително не бих застанал начело на една организирана кражба.

Лемингтън предпочтете да пропусне обидата покрай ушите си.

— И да изтърва от ръцете си най-редкия шанс, който ми е давала съдбата? Слушайте, мистър Златков. Вероятно знаете, че миналата година аз летувах на вашия Сълнчев бряг. Един ден, преследвайки риба с харпун в ръка, аз неочекано попаднах на този златен трон. Изглежда водата беше отмила горния пласт на наноса, защото една част от трона стърчеше над дъното. Е добре, какво според вас трябваше да направя? Да подаря на България това откритие? Да ви поднеса трона на табличка? О, не, капитане. „Nothing venture, nothing have“^[3]. За този трон Бритиш музеум ще ми плати цена с толкова много нули, че ще получите виене на свят, преди да ги изброите.

— Доколкото зная, вие сте достатъчно богат човек, мистър Лемингтън, за да не ламтите за тези нули.

— За един истински мъж броят на парите и на покорените жени никога не е достатъчен, драги капитане — сдържано се усмихна англичанинът. — Затова аз затрупах находката с камъни, направих една скица на района и се върнах в добрата стара Англия, за да организирам експедицията.

— А как въвлякохте в плановете си Брайтънския институт за океанография и хидробиология?

— Това беше най-лесното. Нашите научни институти толкова рядко намират меценати, че... — Лемингтън не довърши. — И сега, след едногодишна работа и похарчени няколко хиляди лири стерлинги, тронът е в ръцете ми. Можете ли сериозно да очаквате, че именно в този момент аз ще решава да преклоня глава?

Ели Бос отново влезе в кабината и защепна нещо в ухото на Лемингтън. Съобщението изглежда заслужаваше внимание, защото шефът на експедицията бързо последва моряка. Той изтича към командния мостик, където го чакаше капитан Макензи, и с нервност, която противоречеше на прословутото му самообладание, запита:

— Какво се е случило, капитан Макензи? — Вятърът откъсваше думите от устата му и ги запокитваше някъде назад.

— Ослушайте се, сър — между две предъвквания отговори Макензи. — Внимателно се послушайте. Чувате ли нещо?

Лемингтън се послуша. Някъде откъм левия борд се носеше мощен грохот, който заглушаваше мотора на „Блу скай“ — сякаш със заплашителен тътен зад тъмната завеса на нощта настъпващата стихийна буря, която всеки миг можеше да се стовари върху кораба.

— Какво е това?

— Радарът показва три точки, сър, които се носят с бясна скорост откъм Варна. Доколкото мога да съдя, те препускат с петдесет и пет или шестдесет възела... Навярно са торпедни катери^[4], сър.

— Посока?

— Югоизток. Целта им е да преградят пътя ни. — Капитан Макензи изхрачи сдъвквания тютюн. — И да ме порази гръм, ако след десет минути не го направят...

— Угасете всички светлини на кораба — заповядва Лемингтън. — Завийте на юг и дръжте този курс около половин час, после обърнете пак на изток.

Капитанът даде съответните нареддания и корабът потъна в тъмнина. Няколко минути двамата мъже на мостика не проговориха.

— И това няма да ни помогне, сър — рече най-сетне Макензи, като отхапа нова порция тютюн. — Много по-бързи са от нас. — Лемингтън замълча и капитанът продължи след малко: — Какво ще кажете за тази идея, сър — да върнем на дядо Нептун неговия трон, като с него изпратим през борда и двамата българи? Тогава ще можем спокойно да дочакаме тези приятели и още по-спокойно да отговорим на въпросите им...

Артър Лемингтън се задоволи да отговори студено, без да повиши тон:

— Вие сте изкуфял дръвник, капитан Макензи.

Старият морски вълк не се залови да спори, само изсумтя под носа си:

— „As well be hanged for a sheep as for a lamb“^[5].

Корабният мотор започна леко да се дави, но „Блу скай“ продължи да лети напред сред гейзери от бяла пяна.

Минаха още няколко минути. Изведнъж някъде от небето бликнаха светлини. Няколко мощнни прожектори зашариха по морето с лъчите си и скоро „уловиха“ кораба.

— Хеликоптери — рече капитан Макензи. — Нашето затъмнение става излишно. — После добави апатично: — Моята бабичка в Лъндънди ще има дълго да ме чака...

— Обърнете пак на изток! — изкрешя Лемингтън, като засенчваше с ръка очите си.

Рулевият не дочака заповедта на капитана и бързо обърна по новия курс. На мостика се появи радиотелеграфистът Джек. Главата му беше превързана.

— Радарът показва други три кораба южно от нас, сър — доложи той. — Предадоха по радиото да спрем.

— Продължавайте така! — заповяда Лемингтън. Джек вдигна рамене и се върна в рубката си. Примирен със съдбата, капитан Макензи скръсти ръце на гърдите.

Щяха ли да се измъкнат? Колко мили ги деляха още от неутралните води? Ще посмеят ли българите да ги преследват и нататък?

Лемингтън не успя да си отговори на тези въпроси. Някъде от дясното залаяха картечници и снопове трасиращи куршуми заподскачаха по гребените на вълните на около петдесет метра пред носа на „Блускай“.

— Стоп, капитане — тихо нареди Артър Лемингтън. — Ние загубихме играта...

[1] **Възел** — морска мярка за скорост, равна на броя на изминатите мили за един час. ↑

[2] „Най-добре се смее този, който се смее последен“ (англ. пословица). ↑

[3] „Нищо да не рискуваш, значи нищо да не спечелиш“ (англ. поговорка). ↑

[4] **Катер** — малък кораб за къси плавания. ↑

[5] „Все едно е дали ще те обесят за овца или за агне“ (англ. поговорка). ↑

ВМЕСТО ЕПИЛОГ

Приятна прохлада изпълваше кабинета на началника на Варненското управление на МВР. Бризът, който издуваше леките завеси на прозорците, носеше мирис на сол и водорасли. Отнякъде долитаха звънливи гласчета на деца, които играеха футбол.

— И най-после с двама специалисти византологи прегледахме находката — завърши Камен Страшимиров. — Това е наистина тронът на Исаврите. Вашият Лемингтън е имал право, другарю Златков. За този трон директорът на Бритиш музеум би дал и ризата от гърба си...

— Искате да кажете, че си заслужава една пукната глава? — пошегува се Борислав Златков и тримата мъже се разсмяха. „Миналото страдание ни служи за сладки разговори“, както казва Шекспир.

— Какво смятате да правите нататък? — попита археологът.

— Най-близките ми планове предвиждат да дам утре прощален обед на моите приятели — английските хидробиолози — отговори капитанът. — Просто не зная как да изразя благодарността си на тези хора и по-специално на Мери Джойнър.

— Не забравяйте, че дължите благодарност и на готвача — напомни полковникът.

— Какъв готвач? — залови се за думите му Камен Страшимиров. Както е известно, археолозите са най-любопитните представители на човешкия род.

Полковникът се ухили — случката, която щеше да разкаже, явно го забавляваше.

— Радиотелеграфистът на РК-12 бил болен и го замествал корабният готвач. Той криво-ляво се справял с новата си задача, но, както сам пише в показанията си, приятелите му от брега непрекъснато го „будалкали“. Затова и не повярвал, когато отначало Златков му се обадил по радиото.

— Но все пак свърши работа човекът — оправда го капитанът.

— Слушайте какво пише — покани ги полковникът, извади от чекмеджето си един лист и зачете: — „Мислех, че Колето пак ме

будалка, ама си рекох — по-добре да ме майтапят цяла година, ако е лъжа, отколкото да изпортя работата, ако е истина. И като помислих, помислих, предадох съобщението на капитана, макар че го чух само до средата.“ И слава богу, че го е направил — допълни полковникът. — Благодарение на него нашите торпедни катери излязоха в открито море пет минути преди „Блу скай“...

— А вие какво ще правите с трона? — запита Борислав Златков, като се обръщаше към археолога.

— Консерваторите ще поработят месец-два по него и ще го изложим в музея. Чух едно предложение тронът да бъде изложен в музея на Несебър — мястото, където бореят, както някога са наричали северния вятър, е спасил българската държава от нашествениците. Хубава идея, нали?

Другите двама се съгласиха с въодушевление.

— А, да не забравя! — сети се нещо Страшимиров. — Направих оглед на мястото, където англичаните са копали. По всичко личи, че там дъното крие и много други богатства.

Полковникът се засмя хитро:

— Не вярвам името на Борислав Златков да фигурира в списъка на бъдещата експедиция. Той, знаете, се готови да прекара в Рила своя закъснял меден месец...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.